52. Tiistaina 7 päivänä kesäkuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi tuloverolain 105 ja 143 §:n muuttamisesta 1433

Hallituksen esitys n:o 59
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23

2) Ehdotukset laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 79
Lakialoite n:o 9/1992 vp
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7

3) Ehdotus laiksi tieliikennelain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 80
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

4) Ehdotus laiksi opintotukilain 15 §:n muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 40
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

5) Ehdotus laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n muuttamisesta 1434

Hallituksen esitys n:o 80/1993 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 6

6) Ehdotus laiksi yritystuesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 1449

Hallituksen esitys n:o 63
Talousvaliokunnan mietintö n:o 22

Toinen käsittely:

7) Ehdotukset laeiksi eräiden veronhuojennussäännösten muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 68
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

8) Ehdotukset laeiksi ihmisen elimien ja kudoksien irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain 11 §:n ja sairausvakuutuslain 4 a §:n muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 65
Lakialoite n:o 109/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8

9) Ehdotus laiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 8 ja 10 §:n muuttamisesta 1450

Hallituksen esitys n:o 53
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Esitellään:

10) Hallituksen esitys n:o 110 laeiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 annetun lain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta ..... ”

11) Hallituksen esitys n:o 111 laiksi huumausainelain muuttamisesta 1451

12) Hallituksen esitys n:o 112 laiksi rakennuslain muuttamisesta 1452

13) Hallituksen esitys n:o 113 laiksi kemikaalilain muuttamisesta ..... „

14) Ed. Biaudet'n lakialoite n:o 36 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ..... „

15) Ed. Björkenheimin ym. lakialoite n:o 38 laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta 1454

16) Ed. Rengon ym. lakialoite n:o 39 laiksi arvonlisäverolain 85 §:n muuttamisesta ..... „

17) Ed. Rimmin ym. lakialoite n:o 41 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta „

Pöydällepanoa varten esitellään:

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksen johdosta laiksi Kemijoen vesistössä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta annetun lain kumoamisesta (HE 305/1993 vp ja LA 54/1992 vp) 1455

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksen johdosta laiksi alkoholijuomaverosta (HE 30) ..... „

20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksen johdosta laiksi aluevaihdosta valtion ja Turun kaupungin välillä (HE 85) ..... „

21) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä merilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 62) ..... „

22) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 75) 1456

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden väliaikaisesti maahantuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta (HE 77) 1456

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksen johdosta laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta (HE 78) ..... „

25) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksen johdosta laiksi maataloustuotteiden hinnanerokorvauksista annetun lain muuttamisesta (HE 100) „

26) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten tutkintotodistusten tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 70) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Aho E., Ala-Harja, Alho, Bell von, Enestam, Hautala, Jansson, Kanerva, Koski, Koskinen, Kääriäinen, Lipponen, Moilanen, Mäki-Hakola, Pekkarinen, Rehn E., Rehn O., Ryynänen, Räty, Salolainen, Savolainen, Viinanen ja Viljamaa.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Alho, Bell von ja Hautala.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho ja Ryynänen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Jansson, Räty ja Savolainen,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Koskinen, Salolainen ja Viinanen sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Enestam,

tämän kuun 9 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Kääriäinen ja yksityisasioiden vuoksi ed. O. Rehn,

10 päivään sairauden vuoksi ed. Mäki-Hakola sekä virkatehtävien vuoksi edustajat Kanerva ja E. Rehn,
13 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Moilanen ja yksityisasioiden vuoksi ed. Ala-Harja sekä
9 ja 10 päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Dromberg ja Tiuri.

ETA-yhdentymisasiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valtioneuvoston 2.6.1994 päivätyllä kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitettu yhdentymisasia n:o 16.

Yhdentymisasian n:o 16 ennakkokäsittelyyn lähettäminen

P u h e m i e s : Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut saapuneeksi ilmoitetun yhdentymisasian n:o 16, ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi siviililiilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnan perusperiaatteista, ennakollisesti käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle liikennevaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 293, 307 ja 311. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Ehdotus laiksi tuloverolain 105 ja 143 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 59
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 79
Lakialoite n:o 9/1992 vp
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 80
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi opintotukilain 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 40
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 80/1993 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Mikäli eduskunnan enemmistö nyt hyväksyy käsittelyssä olevan lakiesityksen kunnallisten viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkeiän nostamisesta siten, että se pahimmillaan voi nostaa aiemmin alempaan eläkeikään oikeutetun eläkeikää lähes seitsemällä vuodella, voidaan sanoa, että eduskunta rikkoo räikeästi tehtyjä eläkeikäsopimuksia.

Siksi, arvoisa puhemies, ehdotan aivan ensimmäiseksi, että lakiehdotus hylättäisiin.

Muistutan edelleen, kuten olen ensimmäisessä ja toisessakin käsittelyssä todennut, että aivan eri tavoin kuin valtiolla aiotaan nyt kohdella kunnallista henkilöstöä. Rikotaan sitä sopimusta, mikä aikanaan tehtiin, kun vuonna 1989 otettiin käyttöön joustava eläkeikäjärjestelmä ja samalla kumottiin ammatillinen eläkeikäjärjestelmä kunnissa. Tällöin taattiin alemman ammattikohtaisen eläkeiän piirissä oleville valintaan perustuva mahdollisuus siirtyä vanhuuseläkkeelle joko ammatillisen eläkeiän perusteella tai valiten joustavan eläkejärjestelmän. Nyt ainoastaan ne, jotka ovat täyttäneet 55 vuotta, tai ne 53 vuotta täyttäneet, joiden eläkeikä on 55 vuotta, eli palomiehet ja linja-autonkuljettajat, säilyttävät vuonna 89 sovitut oikeutensa. Kaikki muut menettävät, ja kuten totesin, pahimmillaan jopa seitsemän vuotta.

Tämä samainen eduskunta hyväksyi kuitenkin noin vuosi sitten valtion puolella lähinnä miesvaltaisille aloille oikeuden säilyttää alemmat ammatilliset eläkeiät. Naisvaltaisia aloja ja miesvaltaisia aloja kohdellaan siis hyvin eri tavoin. Esimerkiksi lentoasemien tullivartijoilla säilyy 58 vuoden eläkeikä, kun vastaavasti kolmivuorotyötä tekevän leikkaussalinhoitajan eläkeikä saattaa nousta lähes seitsemän vuotta, kun hänen eläkeikänsä nyt muutetaan 65 vuodeksi.

Arvoisa puhemies! Nämä muutokset ovat täysin kohtuuttomia. Kuten aikaisemmin totesin, sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö ei ole ottanut huomioon perustuslakivaliokunnan kantaa, jossa kohtuuttomuuksien ja oikeusturvasyiden vuoksi katsottiin, että maksimissaan korotus voisi olla korkeintaan kaksi vuotta.

Arvoisa puhemies! Näiden epäkohtien korjaamiseksi, kun pelkään, että eduskunnan enemmistö kuitenkin tämän räikeän loukkauksen tulee hyväksymään, ehdotan kahta perustelulausumaa. Ensimmäinen kuuluu:

"Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan, että viranhaltijan tai työntekijän eläkeikä määräytyy siten, että painotetun eläkeiän valinneen eläkeikä voi olla enintään kaksi vuotta korkeampi kuin sen viran tai toimen ammatillinen alempi eläkeikä, jossa viranhaltija tai työntekijä on joulukuun 31 päivänä 1994."

Suomennettuna tämä merkitsee sitä, että toisin kuin valiokunta esittää — valiokuntahan esittää, että ainoastaan niiden, jotka täyttävät 1996 50 vuotta, kohdalla korotus voisi olla maksimissaan kaksi vuotta — kenenkään kunnan palveluksessa olevan, joka on valinnut ammatillisen alemman eläkeiän vanhan sopimuksen mukaan, eläkeikä ei nousisi enempää kuin kaksi vuotta.

Arvoisa puhemies! Toinen lausumaehdotus kuuluu:

"Eduskunta edellyttää hallituksen omalta osaltaan huolehtivan siitä, että niille viranhaltijoille ja työntekijöille, jotka ovat valinneet alemman eläkeiän, mutta joiden painotettu eläkeikä kuitenkin nousee yli yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan, turvataan mahdollisuus päästä yksilöllisen varhaiseläkkeen piiriin."

Tämä puolestaan merkitsee suomennettuna sitä, että kun monien eläkeikä nousee nyt esimerkiksi 58 vuodesta 61—62 vuoteen tai yli sen, jos he valitsevat vanhan ammatillisen eläkeiän, he eivät kuitenkaan pääse ns. joustavien järjestelmien piiriin eli eivät tulisi pääsemään yksilöllisen varhaiseläkkeen piiriin. Tässähän ikäraja on 58 vuotta. Tällainen valintamahdollisuus itse asiassa ei ole mikään todellinen valintamahdollisuus,

koska harva uskaltaa edes valita sitä alempaa eläkeikää, mikä olisi mahdollista valita, koska hän pelkää, että todellisuudessa, jos hän ei tule täysin työkyvyttömäksi, mutta tulee osittain työkyvyttömäksi, hän ei kuitenkaan pääse yksilöllisen varhaiseläkkeen piiriin. Tästä syystä vähin, mitä täällä voisi tehdä ja minkä myös ministeri Pekkariselle totesin, olisi se, että niille, joiden eläkeikä nousee todennäköisesti nyt eduskunnan päätöksen mukaisesti useita vuosia, annettaisiin edes mahdollisuus päästä yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän piiriin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. O. Ojalan tekemää hylkäysehdotusta.

Jos te hallituspuolueiden edustajat ajattelette, mitä tässä nyt on tapahtumassa, niin te ette voi päätyä muuhun kuin siihen, että meidän ehdotuksemme mukaisesti tulette äänestämään kuntien eläkelain hylkäämistä.

Ed. O. Ojala edellisessä puheenvuorossa selvitti, mihin tämä johtaa. Me olemme jo kahdessa käsittelyssä käyneet läpi, miten epäoikeudenmukainen hallituksen esitys on, miten kohtuuttomaan eläkeiän nousuun se johtaa kunnallisessa palvelussuhteessa olevilla, sellaisillakin, jotka ovat olleet pitkään töissä. Heillähän, jotka ovat täyttäneet 55 vuotta, tämä ei korotusta merkitse. Sellaisen kohdalla, joka on alle 50-vuotias ja joka ei saa mitään helpotuksia, eläkeikä voi nousta todella merkittävästi. 50—54-vuotiaille on luvattu, että kunnallisessa eläkesäännössä huolehditaan, että kenenkään eläkeikä ei nouse yli kahta vuotta. Tietysti mitä pidempi alle 50-vuotiaan kunnallinen palvelus on, sitä vähemmän eläkeikä nousee. Mutta joka tapauksessa se nousee huomattavasti ja monessa tilanteessa täysin kohtuuttomasti.

Mielestäni on väärin, että 35:tä vuotta nuoremmat kunnallisessa palveluksessa olevat kertaheitolla menettävät aikaisemmat oikeutensa. Heillä eläkeikä nousee 65 vuoteen ja eläkeprosentti alenee 60:een. He ovat jo pitkään olleet työelämässä mukana, ja kun he ovat työhön tulleet, niin heillä on ollut se käsitys, että eläke-edut ovat ne, jotka ovat silloin olleet voimassa, eli heillä on alempi eläkeikä niissä tehtävissä, joihin se on kuulunut. Heillä on ollut oikeus ja kohtuus odottaa, että tämä säilyy. Heidät on, voi sanoa monessa tilanteessa suorastaan pakotettu palkkatasossaan näkemään sen tilanteen, että heillä on ollut paremmat eläke-edut kuin yksityisellä puolella.

Aivan erityisen epäoikeudenmukaista on kuntien ja valtion työntekijöiden erilainen kohtelu. Me olemme tehneet jo viime vuoden lopussa valtion eläkkeitä koskevan lainmuutoksen, ja siinähän valintaoikeus säilytettiin ennallaan. Vuoden 1999 kesäkuun loppuun saakka aikaisemmin alhaisemman ammatillisen eläkeiän piirissä olleet, jotka ovat olleet palveluksessa heinäkuun 1 päivänä 1989, ovat voineet ja voivat edelleen valita iästä riippumatta alhaisemman ammatillisen eläkeiän. Se tarkoittaa todella sitä, että he tulevat siinä iässä pääsemään eläkkeelle.

Kuten jo aikaisemmin olemme selvittäneet, vaikka kunnallisella puolella valintaoikeus tietyllä tavalla säilytetään, niin suurimmalla osalla se kuitenkin merkitsee, että vaikka valitsee alemman ammatillisen eläkeiän, eläkeikä tulee nousemaan ja myös eläkeprosentti, eläkkeen määrä, pienenemään. Jos vähän vertailee, minkälaisissa ammattiryhmissä on ollut alempi ammatillinen eläkeikä, niin mielestäni kumoutuvat pitkälle ne väitteet, joita on esitetty, että kuntien alhaisemmat eläkeiät ovat täysin sattumanvaraisesti määräytyneet. Palomiehistöllä ja -alipäällystöllä sekä linja-autonkuljettajilla on 55 vuoden eläkeikä, ja vaikka eläkeikä on ollut näin alhainen verrattuna moniin muihin ryhmiin, niin harva heistä on silti pystynyt pääsemään vanhuuseläkkeelle tuossa iässä. Sukeltajilla on ollut 53 vuoden eläkeikä, ja heitähän ei kovin monta ole.

Mutta jo 57 vuoden ammatillisen eläkeiän omaavia ei ole suojattu erikseen. Keitä kuuluu 57 vuoden ammatillisen eläkeiän piiriin? Nuohooja, mielisairaanhoitaja, mielenterveyshoitaja hoitolaitoksessa, vajaamielishoitaja, apuhoitaja-perushoitaja mielisairaalassa ja vajaamielislaitoksessa, kehitysvammalaitoksessa. En aivan näitä kaikkia lukenut, mutta pääosan tästä ryhmästä. Jokainen varmasti tietää, että työ mielisairaalassa on raskasta ja kuluttavaa. Heidänkin osaltaan voidaan sanoa, että varmasti melkoinen osa joutuu työkyvyttömyyseläkkeelle ennen kuin saavuttaa 57 vuoden ikää.

58 vuoden eläkeikäryhmässä, niin kuin täällä on monessa yhteydessä jo tullut esille, ovat sairaanhoitajat vuode- ja toimenpideosastolla, sairaanhoitaja, kätilö, apuhoitaja-perushoitaja hoitolaitoksessa, lääkintävoimistelija, kylvettäjä, satamaluotsi, satamanosturin käyttäjä, torninosturin käyttäjä, lannan- ja jätteidenkuljettaja, viemärinpuhdistaja, käymälänpuhdistaja ja siivooja, kaasulaitoksen kemiallisen työn tekijä, raitiovaununkuljettaja, liikennelaitoksen rahastaja sekä koulutus- ja erikoisrahastaja, obduktio-

apulainen, viemäriveden puhdistuslaitoksessa työskentelevä välppämies, säännöllistä kolmivuorotyötä tekevä teurastaja. Eivätkö nämä ammattinimikkeet jo kerro siitä työstä, mitä nämä kuntien palveluksessa olevat työntekijät ja viranhaltijat tekevät? He tekevät raskasta työtä, ja 58 vuoden eläkeikä on ollut perusteltu. Mutta kun nyt on jo aikaisemmilla päätöksillä siirrytty siihen, että ammatillista alempaa eläkeikää ei enää uusilla työntekijöillä ole, ja kun on aikaisemmin päädytty tähän valintaoikeuteen, niin vähin, mitä nyt pitäisi tehdä, olisi säilyttää kaikkien alempaan ammatilliseen eläkeikään oikeutettujen työntekijöiden valintaoikeus — heitä arviolta on 130 000—160 000 tällä hetkellä — niin että se todella merkitsee sitä, että jos he valitsevat ammatillisen eläkeiän, he tulevat myös siinä iässä pääsemään eläkkeelle.

Jo sitä sopimusta, mikä silloin 80-luvun lopussa tehtiin, on vesitetty sillä, että yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa on nostettu tämän vuoden alusta 58 vuoteen. Eli 1940 ja sen jälkeen syntyneillä on mahdollisuus päästä vasta 58-vuotiaana yksilölliselle varhaiseläkkeelle. Sillä on jo vesitetty huomattavasti aikaisempaa käytäntöä, joka nimenomaan oli se, minkä perusteella kuntien työntekijöiden ja viranhaltijoiden järjestöt suostuivat ammatillisten eläkeikien poistamiseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on ottanut mietinnössään kantaa siihen, että yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja tulee säilyttää nykyisellään eli 58 vuotena ja että osa-aikaeläkkeen ikärajaa tulisi alentaa yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa alhaisemmaksi. Nythän ne ovat samalla tasolla tämän vuoden alusta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on useassa yhteydessä ottanut kantaa, että yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja olisi tullut säilyttää 55 vuodessa. Edelleenkin olemme sitä mieltä, että näin tulisi tehdä. Mutta tässä yhteydessä ehdotan vastalauseen mukaisesti, niin kuin olemme yhdessä muiden oppositioryhmien kanssa ehdottaneet, että valiokunnan mietinnön viidennen kappaleen eli Yleistä-osan ensimmäisen kappaleen lopussa oleva valiokunnan kannanotto korvattaisiin vastalauseen mukaisella lausumalla eli velvoitetaan hallitusta huolehtimaan yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan säilyttämisestä ja osa-aikaeläkkeen ikärajan alentamisesta. Koska se on mietintöön liitetyssä vastalauseessa, en käy sitä toistamaan, vaan teen vastalauseen mukaisen ehdotuksen.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys ei ole kohtuuton, kun verrataan sitä niihin tavoitteisiin, minkä takia tämä on tehty. Vasemmisto-opposition, erityisesti ed. O. Ojalan ja myös ed. Marjatta Stenius-Kaukosen puheenvuoroissa, esiintyy paljon liioittelua ja yksipuolista asioiden esittämistä, esimerkiksi että mahdollinen seitsemän vuoden nousu eläkeiässä olisi kohtuuton. Mutta jos tällainen esimerkki haetaan, niin eikö tätä pitäisi paremminkin katsoa sillä tavalla, kuinka kohtuuttoman hyvä eläke-etu on ollut tähän mennessä, koska seitsemän vuoden ero on nimenomaan toisiin eläkkeensaajiin? Sitä paitsi seitsemän vuoden eläkeiän nousu ei ole mahdollinen, jos kunnallista palvelua on tarpeeksi pitkään.

Kun täällä on verrattu tullivartijaa ja kolmivuorotyötä tekevää leikkaussalihoitajaa, eikö olisi oikeampi verrata päivätyötä tekevän terveydenhoitajan 58 vuoden eläkeikää esimerkiksi 65 vuoden eläkeikään, joka on siivoojilla, myymäläapulaisilla ja metsureilla? Minusta tällaisia haettuja esimerkkejä toki löytyy tilkkutäkkimäisestä sosiaaliturvajärjestelmästä ja ne toki ovat epäoikeudenmukaisia. Mutta eivät ne sillä parane, että me säilytämme joidenkin kohtuuttomia etuja. Kun julkisen puolen eläkejärjestelmästä on kyse, niin pitäisi ottaa huomioon, että näillä ihmisillä ei ole olut työttömyysuhkaa, he ovat saaneet työpaikkansa säilyttää. Aivan toisin on niillä, joilla on eläkeikä 65 vuotta ja jotka ovat saaneet tällaisen kohtelun.

Ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoro perustui paljolti siihen, että mitään eläkeiän korottamista ei saisi tehdä. Kun eläkepommia puretaan, nimenomaan muutokset ovat yksi oleellinen edellytys sille, että eläkepommia ei synny.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta olisi kiinnostavaa tietää, lähettäisikö ed. Kemppainen, jos hänen isänsä olisi palomies, tämän sammuttamaan tulipaloa 65-vuotiaana. Saattaa olla, että ed. Kemppainen lähettäisi, mutta jokainen, joka tietää, mikä on palomiehen homma, ja jolla on sydän paikallaan, ei sitä koskaan tekisi. Voi olla, että ed. Kemppainen sen tekisi.

Onhan tämä täysin järjetön esitys, että esimerkiksi tuollaisessa ammatissa olevan ihmisen eläkeikä nostetaan 65 vuoteen. Siellä on monta

muutakin ammattiryhmää, joissa teidän esityksenne on täysin järjetön. Nyt pitäisi ylipäätäänkin liikkua toiseen suuntaan, päästää ihmisiä eläkkeelle ja katsoa tietysti se kohtuullinen eläketaso, jotta nuoret työllistyisivät. Sitä paitsi toimenpiteet, joita te nyt esitätte, eli eläkeiän nostot, eivät käytännössä kuitenkaan toimi, koska ihmiset eivät kestä sitä tahtia, joka työelämässä on. Eläkkeelle on sitten pakko jotakin kautta pyrkiä ja päästäkin, koska fyysinen ja myös muu kunto saattaa olla jo mennyttä. Olisi todella kiinnostavaa tietää, kuinka raaka mies ed. Kemppainen on silloin, kun se sattuisi omalle kohdalle. Panisitteko oman 65-vuotiaan isänne sammuttamaan kymmenkerroksisen talon yläkerroksessa riehuvaa taloa, jos teillä sellainen isä sattuisi olemaan?

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen puheenvuoro oli varsin paljastava, kun hän sanoi, että kuntien työntekijöillä, joilla on alhaisempi ammatillinen eläkeikä ollut, on kohtuuttomia etuuksia. (Ed. Kemppainen: En käyttänyt sitä sanaa!) — Ed. Kemppainen käytti nimenomaan tätä sanontaa. Tämä varmasti tulee leviämään kuntien työntekijöiden ja viranhaltijoiden piiriin.

Ed. Kemppainen väitti, että me emme ole valmiit hyväksymään eläkeikien korotuksia miltään osin. Ed. Kemppainen on aivan oikeassa siinä. Valitettava tosiasia on se, että me emme nyt enää pysty estämään sitä, vaan viisi vuotta sitten on jo nämä ammatilliset eläkeiät poistettu. Silloin vain annettiin valintaoikeus, jonka piti olla voimassa vuoden 1999 kesäkuun loppuun ja nimenomaan sellaisena, että se tarkoittaa sitä, että jos valitsee alemman ammatillisen eläkeiän, saa eläkkeen siinä iässä, mikä eläkeikä oli, ja myös silloisen suuruisena. Mutta esitys, jota nyt käsitellään, romuttaa sen periaatteen.

Kannattaa vielä kerran kysyä, miksi valtion työntekijät ja kuntien työntekijät asetetaan eri asemaan. Valtion työntekijöillä valintaoikeus on säilytetty koskemattomana, kuntien työntekijöillä ei.

Ed. von Bell merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppainen muisti kertoa taas osatotuuksia eikä kokonaisuutta. Kielenkäyttö, jota hän käyttää puhumalla, että kuntien työntekijöillä on kohtuuttomia etuisuuksia eikä heihin kohdistu työttömyyden uhkaa, ei kyllä pidä paikkaansa alkuunkaan. Esimerkiksi kunta-alalta on parin viimeisen vuoden alalta poistunut kymmeniätuhansia työntekijöitä. Niille ihmisille, jotka tänä päivänä ovat työttöminä, voi ed. Kemppainen mennä kertomaan, että ei teihin kohdistu enää mitään työttömyysuhkaa, te olette jo työttöminä. Näinhän tämä on pelannut.

Ed. Kemppaiselta unohtuu se totuus, että 1989—92 kunnallisen eläkejärjestelmän osalta tehtiin isoja periaatteellisia muutoksia, jotka perustuivat sopimuksiin, joiden osapuolena myös työntekijäjärjestöt olivat ja tekivät erittäin kipeitä leikkauksia työntekijöiden eläketurvaan. Eläkekertymä pienennettiin 66 prosentista 60:een, eläkeikäkertymä nostettiin 30 vuodesta 40:een, eläkeikä nostettiin 63 vuodesta 65:een. Kyllä näillä on merkitys, joka todella unohtuu ed. Kemppaisen puheenvuoroissa. Kysehän on nimenomaan siitä, mikä on tasapuolista kohtelua, mihin työntekijät voivat luottaa silloin, kun he työsopimuksen allekirjoittavat, millä pelisäännöillä työsopimuksen keston aikana peli pelataan. Nyt eduskuntaa käytetään välineenä, että eläketurvaa saadaan leikattua.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Naisvaltainen sosiaalivaliokunta hyökkäsi kimppuuni kovasti eräässä vaiheessa, että puolustin liikaa palomiehiä. Tämän voinevat varmasti kaikki tunnustaa. Siitä käytettiin monta puheenvuoroa, että ei puolusteta muuta kuin palomiehiä. (Ed. Tennilä: Ettehän te puolusta heitäkään!)

Mitä tulee käyttämiini sanoihin "kohtuullinen" tai "kohtuuton", käytin ensin "kohtuuttoman" vastakohtaa. Kun aloitin puheenvuoroni, sanoin, että "lakiesitys ei ole kohtuuton", ja käytin vertailua — minä korjaan sen nyt — siitä, onko seitsemän vuoden ikäero, joka eläkkeissä on, "kohtuullinen" niiden eduksi, jotka ovat huonommalla puolella.

Mitä tulee kunnallisen alan työttömyyteen, nimenomaan niitä henkilöitä työttömyys ei kunnallisella alalla koske, joille ollaan suojaksi tekemässä tätä lakiesitystä. Mutta verrataanpa heidän kanssasisareensa, joka on tullut työhön 1.7.89, ja sijaisiin, jotka ovat myös samassa ammattiryhmässä. Nimenomaan heitähän työttömyys koskee, ja he eivät pääse turvasta nauttimaan.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä käytti mielestäni erinomaisen hyvän puheenvuoron, kun hän vetosi ed. Kemppaisen säälintunteeseen tai inhimillisyyteen kysymällä, laskisiko ed. Kemppainen oman isänsä 65-vuotiaana sammuttamaan tulipaloja. Minusta tähänastisen elämänkokemuksen perusteella on turha vedota porvaripuolueiden ja hallituksen pääpuolueiden sääliin tai inhimillisyyteen, vaan ottaisin esimerkin toisin päin: Laskeutuisiko ed. Kemppainen 65-vuotiaan tai lähes sen ikäisen palomiehen käsivarsille, joka on hänet tikkaita myöten ollut hakemassa palavasta talosta yläkerrasta? Silloin tulevat enemmän sellaiset näkemykset, jotka otetaan tuolla oikealla puolellani huomioon. Lausuin saman kysymyksen eräälle ed. Kemppaisen puolueen edustajalle eräänä päivänä, olisiko hän hän valmis tällaiseen, kun tiesin, että hänen elopainonsa oli pitkälti yli 100 kiloa, ihan presidenttisarjaa. Myös tämä puoli on asiassa otettava huomioon.

Ed. Hautala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen alkaa yhtäkkiä esiintyä ikään kuin sijaisten puolustajana. (Ed. Kemppainen: Nimenomaan!) Olisi ollut erittäin hauskaa, jos näin olisi tapahtunut jo valiokunnan käsittelyssä. Me olemme vaatineet sijaisten asemaan korjausta kaikissa niissä yhteyksissä, kun nyt on näitä lakeja käsitelty ja tehty päätökset, että jos työ- tai palvelussuhde katkeaa yli kuukaudeksi, kertaheitolla joutuu uuden eläkejärjestelmän piiriin eli tulevalta ajalta eläkeikä on 65 vuotta ja kertymä 1,5 prosenttia vuodessa. Olemme kolme kertaa tehneet ponnen, myös nyt, valiokunnan mietinnössä, että sijaisten asema pitää korjata, koska tilanne on täysin kohtuuton. Juuri nykyisenä lama-aikana on erittäin tavallista, että pidempiä katkoksia tulee sijaisille, koska kunnat ovat viime aikoina tehneet siten — esimerkiksi Tampereen kaupunki, niin juuri todettiin — että pysyvien viranhaltijoiden määrä on jopa kasvanut mutta sijaisten käyttö melkein kokonaan loppunut. Nyt on tehty uudet päätökset, sijaisia ruvetaan taas käyttämään, mutta on kerinnyt tulla jo yli kuukauden katko hyvin monen kohdalla.

On vain eduskunnasta itsestään kiinni, ovatko meidän pontemme tarkoitetut tosissaan otettaviksi vai kirjoitammeko me niitä vain mielenrauhan säilyttämiseksi. Toivon todella, että ed. Kemppainen nyt alkaa huolehtia puolueensa ministerin kanssa siitä, että eduskuntaan tulee esitys, jolla korjataan niiden asema, joiden palvelussuhde katkeaa yli kuukaudeksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun ed. Vähänäkki sanaili ja katseli minun suuntaani ja kun presidenttipelissä oli ainoastaan kaksi mielestäni kunnon painossa olevaa ehdokasta, Ahtisaari ja minä, ei paljon jää arvauksen varaan, joten ilmeisesti ed. Vähänäkki tarkoitti minua mutta muistaa väärin. Hän ei ole ainakaan minulle tällaisesta asiasta puhunut mitään.

Mitä tulee itse asiaan, tämä on aika surkuhupaisella tasolla, kun puhutaan siitä, asettuuko palavasta talosta tullessaan 65-vuotiaan käsivarsille vai lähettääkö vanhan isäraasunsa sammuttamaan tulipaloa. Tämä keskustelu on aika tavalla heikkoa. Mutta minä olen opposition kanssa ollut samaa mieltä tästä asiasta ja perustuslakivaliokuntaan lähetettäessä viimeksi äänestin teidän esityksenne puolesta. Minä olen sitä mieltä, että yleensä eläkeiän korottaminen ei ole perusteltua Suomen nykyisessä tilanteessa, vaan monessa muussa asiassa, nimenomaan työllisyyskysymyksissä nuorten ihmisten työnsaannin kohdalta, voitaisiin keksiä ratkaisuja, joita tällä tavalla ei tehdä.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeikien korotus aiheuttaa ongelmia nimenomaan niissä ammattiryhmissä, joissa ammatti sinällään asettaa erityisvaatimuksia tehtävien hoitamiseksi, niin kuin palomiehet, sotilaat jne. Minun nimissäni oli valiokunnassa esitetty ponsi nimenomaan palomiesten asioiden hoitamiseksi, vaan jostakin syystä se vesitettiin eikä sitä suostuttu esittelemään. Niin kuin totesin aikaisemmassa puheenvuorossani minua syytettiin, että puolustetaan vain liikaa palomiehiä. Se ongelma tosiaan jää. Ei palomiehen ammattikaan sinänsä edellyttäisi kummempaa kuin 65 vuoden eläkeikää, jos ei tarvitsisi mennä sellaiseen tilanteeseen, mutta palomiehille ei ole luvassa työnjohtotehtäviä tai muita tehtäviä. Tämä ongelma jää nyt hoitamatta. (Ed. Tennilä: Niinhän se jää!) — Niin jää hoitamatta! Mutta valiokunnasta ei löytynyt sellaista enemmistöä, joka olisi esimerkiksi sitä pontta esittänyt. Se ponsi on kirjallisena olemassa. Voin sen tuoda vaikka kolmanteen käsittelyyn, jos niin halutaan.

Ed. Vähänäkki otti esille palomiesasian, an-

tautuisinko käsivarsille, jos olisi 65-vuotias palomies. Samaa tietysti voidaan kysyä, antautuuko palomies 65-vuotiaan kirurgin kynsiin. Tällaisia erityisvaatimuksia on, mutta jos ei ammattitaitoa ole siihen ammattiin, silloin ei pidä sellaista velvoittaa.

Ed. Gustafsson: Arvoisa rouva puhemies! Nousen kolme neljä kertaa viikossa Tampereen kaupungin liikennelaitoksen bussiin. (Eduskunnasta: Vapaalipulla?) — Ei vapaalipulla, vaan maksan 8 markkaa joka kyydistä. — Olen joutunut viime kuukausien aikana vastaamaan kymmeniä kertoja kysymykseen, mitä meidän eläkeasiallemme kuuluu, ja vastaus on nyt viime viikkoina kulkenut sitä rataa, että katsotaan nyt sitten, löytyykö eduskunnan porvarienemmistöltä asiassa kohtuutta ja oikeutta.

Haluan keskustelussa myös todeta sen, että julkisen sektorin palkansaajien keskuudessa nähdään eläkeasia realistisena. Nähdään se, että hamaan tulevaisuuteen ei ole mahdollista eläketurvan pitäminen olennaisesti yksityisen sektorin eläketurvaa parempana. Näen, että kunnallisen alan henkilöstön piirissä on nähty, että kysymys on lähinnä uudistuksen aikataulusta ja toteuttamisen ehdoista.

Ammatillisen eläkejärjestelmän kumoaminen ja joustavan eläkejärjestelmän käyttöönotto on mielestäni sellainen osapuolia sitova sopimus, jota ei olisi tullut voida muuttaa ilman sopijaosapuolten suostumusta. Pitäisin suoranaisena petoksena sitä, että 1.7.89 voimaan tulleella lailla turvattu valintaoikeus romutetaan näin olennaisella tavalla. Kyse ei ole pelkästään sopimuksen rikkomisesta ja siihen liittyvästä moraalista. Kyse on ennen kaikkea siitä, että valintaoikeuden piirissä olevan henkilöstön eläketurvan ehtoja ollaan muuttamassa niin kohtuuttomalla tavalla, että oikeusvaltiossa ei sellaista tulisi sallia. Valintaoikeuden piirissä on tällä hetkellä kaikkiaan noin 170 000 viranhaltijaa ja työntekijää.

Valiokunnan tekemät muutokset parantavat vain hyvin pienen joukon asemaa. Tehtyjen muutosten jälkeenkin olennaiseksi epäkohdaksi jää se, että eläkeikä voi nousta hyvin monessa tapauksessa huomattavasti enemmän kuin yleinen eläkeikä nousee. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tekemät muutokset eivät vastaa edes niitä muutoksia, joita perustuslakivaliokunta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa esitti tehtäväksi.

Tämän ristiriidan korjaaminen tulee jäämään käytännössä yksittäisten työntekijöiden ja viranhaltijoiden käynnistämien oikeusprosessien varaan. Ei ole oikein ja kohtuullista, että tämän kaltaisessa asiassa yksittäisten ihmisten on turvauduttava tuomioistuinprosesseihin kohtuullisten oikeuksiensa turvaamiseksi. Eduskunnan tulisi säätää sellainen laki, jolla voidaan jo ennakkoon välttää jopa suurten ihmisjoukkojen käynnistämät oikeusprosessit.

Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisessa oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että eläkeikäetuus on sellainen palvelussuhteen ehto, jota ei voida yksipuolisesti olennaisesti muuttaa. Nyt esitetty muutos merkitsee kuitenkin todella huomattavaa eläkeiän nousua monessa yksittäistapauksessa. Nyt on näitä esimerkkejä käyty lain eri käsittelyissä hyvinkin perinpohjaisesti lävitse. Otan nyt vielä kertauksen vuoksi muutaman.

Kysyn: Voidaanko pitää kohtuullisena ja vähäisenä muutoksena sitä, että palomiehen tai linja-autonkuljettajan eläkeikää nostetaan yksipuolisella muutoksella runsaalla kolmella vuodella, vaikka hän on ehtinyt palvella 20 vuotta näissä tehtävissä? Onko kohtuullista, että 15 vuoden palvelun jälkeen eläkeikää yksipuolisesti nostetaan 55 vuodesta 60 vuoteen? Näin suurta eläkeiän nousua ei voida pitää ainakaan työoikeudellisessa mielessä vähäisenä. Näitä työntekijöitä, joiden eläkeikä nousee vähintään viidellä vuodella, on tuhansia. Onko kohtuullista, että näiden ihmisten edellytetään käynnistävän erilaisia oikeusjuttuja omien laillisten oikeuksiensa turvaamiseksi?

Oma näkemykseni palomiesasiaan on se — muistaakseni ed. Alho sen jossakin yhteydessä totesikin — että meidän kaikkien tulisi tietää ja hyväksyä se, että 55-vuotias palomies ei juurikaan voi jatkaa tässä tehtävässään. Mielestäni pitäisi yksinkertaisesti tunnustaa, että näin on.

Haluan nimenomaan miehenä todeta eduskunnan puhujakorokkeelta seuraavaa: Esitetyssä muutoksessa kunnallisalan naisvaltaisten ammattiryhmien eläkeikiä korotetaan maksimissaan lähes seitsemällä vuodella. Esitys on mielestäni erityisen törkeä naisten etujen huononnus niille naisille, jotka tekevät erinomaisen tärkeää ja vaativaa työtä. Ed. Stenius-Kaukonen: Enimmillään kahdeksan vuotta!) — No, ed. Stenius-Kaukonen panee siihen vielä vuoden lisää.

Valiokunnan mietinnössä esitetyt muutokset hallituksen esitykseen ovat välttämättömiä korjauksia, jotka voivat merkitä ratkaisevaakin parannusta niiden asemaan, joita ne koskevat. Tämän kaltainen valintaoikeutettujen erottelu on kuitenkin omiaan monimutkaistamaan muu-

tenkin monimutkaiseksi käynyttä valintaoikeusjärjestelmää. Ottaen huomioon valintaoikeuden vähäisen kustannusvaikutuksen olisi mielestäni jo järjestelmän hallittavuudenkin kannalta ollut välttämätöntä säilyttää valintaoikeuden sisältö koskemattomana. Siten olisi voitu välttää kattavasti esiin tulleet ja tulevat kohtuuttomuudet.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietinnössä on todettu ongelma, joka johtuu siitä, että Kuntien eläkevakuutus itse päättää eläketurvan sisällöstä eikä eduskunta. Mielestäni hallituksen tulisikin ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin lainsäädännön uudistamiseksi siten, että kunnallisen eläketurvan sisällöstä päättää eduskunta eikä Kuntien eläkevakuutus. Mielestäni myös Kuntien eläkevakuutuksen hallinto tulisi siirtää sisäasiainministeriltä sosiaali- ja terveysministerin hallinnonalaan.

Mielestäni ei ole muuta vaihtoehtoa kuin hylätä tämä kohtuuton ja epäoikeudenmukainen lakiesitys. Kannatan ed. O. Ojalan tekemää hylkäysesitystä, ja käsitykseni mukaan myös hänen tekemänsä ponsilauselmat ovat erityisen kannatettavia. Erityisesti niissä korostuu perustuslakivaliokunnankin esille nostama näkemys siitä, että eläkeikä voisi nousta enintään kaksi vuotta. Minusta on käsittämätöntä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta asiantuntijavaliokuntana ei ole kyennyt liikkumaan tässä tasossa.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson arvosteli voimakkaasti nykyistä hallitusta lakimuutoksesta. On syytä muistaa, että peruslakimuutos, se, joka enemmän vaikuttaa näihin eläkeikiin, tehtiin edellisellä hallituskaudella 1.7.86. Silloin ammatilliset eläkeiät lopetettiin ja silloin tapahtui paljon isompi muutos tässä asiassa.

Mitä tulee perustuslakivaliokunnan lausuntoon, niin se on selvästi todennut, että tämä on lainsäätämisjärjestyksessä näin mahdollinen. Kaikki muutokset, mitä perustuslakivaliokunta velvoitti tekemään, on tehty ja vähän enemmänkin. Siinä oli vain jonkin verran arvostelua lakiesityksen sisältöä kohtaan.

Ed. Gustafsson arvosteli, että me teemme tämän järjestelmän hallittavuuden kannalta hankalia muutoksia. On syytä muistaa, että ennen kaikkea järjestelmän hallittavuuden kannalta nämä muutokset onkin tehty. Tämä on Kunnallisesta eläkelaitoksesta lähtenyt muutos, ja nimenomaan siltä pohjalta on tehty esitykset, että tämä olisi helpompi hallita.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin lailla voi ihmetellä, että tässä tehdään todella näin epäjohdonmukainen ja kohtuuton ratkaisu varsinkin, kun hiljattain käsittelimme valtion eläkelain. Siinähän annettiin oikeus alempiin eläkeikiin. Näin myös olisi kunnilla pitänyt olla. Hoitohenkilöstön osalle nousu on todella seitsemän vuotta. Se on erittäin rajua monesti vuorotyössä ja erittäin raskaassa työssä oleville.

Ed. Kemppainen ja moni muu on kyllä ilmeisesti aika kaukaa kiertänyt palomiehet ja paloasemat viime aikoina. Nimittäin kohtuuttomimmillaan muutos on palomiesten kohdalla. Selvitin oman palolaitoksemme osalta 55-vuotiaiden eläkkeelle siirtymiset. Vain viisi oli siirtynyt normaalieläkkeelle 55 vuoden iässä. Kaksitoista oli siirtynyt sairaseläkkeelle.

Ajatellaan, mitä tämä tulee merkitsemään esimerkiksi palomiehen savusukellus- ym. varusteiden käyttötilanteessa, jossa ei, ed. Kemppainen, ikärajaa voida paljon miettiä. Siinä on 80 kiloa tavaraa päällä, joka mukana kiivetään hakemaan ehkä saman painoinen ihminen savusta pois. Tämä osoittaa, että terveydellisten haittojen ja lihastyön raskauden puolta ei ole kyllä mietitty. Elävässä elämässä ei ole tätä lakiesitystä hallituksen eikä hallituspuolueiden kansanedustajien piirissä kyllä mietitty. Lämmöntuotanto tällaisissa tilanteissa palomiehellä, se on aivan kiistatta todistettavissa, on kilpahiihtäjän, huippu-urheilijan, lämmöntuotanto. Kaiken kaikkiaan paitsi että muutos vaarantaa palomiesten terveyden, se tulee vaarantamaan myös palo- ja pelastustehtävien asiallisen hoidon.

Ed. Kemppainen, ihmettelen intoanne saada nimiinne tällainen laki ja sen seuraukset.

Ed. L a h i k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä oleva laki, joka näyttää menevän hallituspuolueiden toimesta läpi eduskunnassa, on seurausta siitä, että me olemme menettämässä jälleen kerran sopimusyhteiskuntamme käytännön mallin, mallin, jossa on neuvotellen ratkaistu työelämään liittyviä asioita.

Salissa käydään hyvin paljon keskustelua maataloudesta ja maataloussektorista. Siellä vedotaan jatkuvasti sopimuksiin ja MTK:n pillin mukaan marssitaan joka ikistä pistettä ja pilkkua myöten. (Ed. Kauppinen: Ei me!) — Emme me sosialidemokraatit. — Hallituspuolueiden kansanedustajia ei näy kiinnostavan lainkaan, mitä tapahtuu koko meidän hyvinvointi-infrastruk-

tuurillemme tällaisen lainsäädännön avulla, joka synnyttää eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta kaiken lisäksi.

Kiinnostaa myös tietää, miksi sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ole noteerannut perustuslakivaliokunnan lausuntoa kahden vuoden rajasta, joka olisi edes jollakin tavalla inhimillistänyt lakia.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen yrittää esiintyä ikään kuin hän olisi ainoa, joka on puolustanut palomiesten alempaa eläkeikää. Tämä on täysin virheellinen käsitys. Hän esittää, että hän on yrittänyt saada pontta lävitse. Valiokunnassa hän ei ole esittänyt sitä. Ilmeisesti hän on esittänyt sen jossain hallituspuolueiden keskinäisissä palaverissa ja luulee silloin olleensa valiokunnan kokouksessa, jossa päätökset tehdään.

Mehän olemme, ed. Kemppainen, ehdottaneet, että lakiehdotus hylättäisiin, jolloin niin palomiesten, linja-autonkuljettajien, mielisairaanhoitajien, sairaanhoitajien, kätilöiden kuin koko terveydenhuoltohenkilöstön, kaikkien, oikeudet tasavertaisesti turvattaisiin. Kenenkään valintaoikeutta ei heikennettäisi ja myös heidät myös saatettaisiin tasavertaiseen asemaan valtion työntekijöiden kanssa.

Ed. Kemppainen, toivon, että teiltä ei mene puurot ja vellit sekaisin tässä asiassa. Te voitte puolustaa palomiesten oikeuksia sillä, että äänestätte lain hylkäämisen puolesta. Ei asiaa ponsilla ratkaista, ne jäävät ilmaan, mutta nyt kun päätämme asiasta, niin äänestämällä lain hylkäämisen puolesta palomiestenkin asia ratkeaa.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Ajatellen, mitä viimeksi todettiin muun muassa ed. Lahikaisen toimesta maatalousyrittäjistä, on mielenkiintoista nähdä, kun hallitus valmistelee EU-pakettia, miten maatalousyrittäjien eläkeikä nousee 65 vuoteen. Olisi ollut hyvä edes odottaa sitä, että päästäisiin muissa ammattiryhmissä samanlaiseen järjestelyyn kuin maatalousyrittäjillä. Ed. Kemppaisen kanssa voidaan eläkeikiin palata tämän lakiehdotuksen yhteydessä, kun se kohta hallitukselta tulee.

Tämän asian valmistelussa on aika tavalla vuoden aikana kuvastunut juuri se, millä tavoin hallituspuolueiden kesken asioita hoidetaan ja pystytään hoitamaan. Henkilökohtaisesti toivoin tämän asian yhteydessä kuten monen muunkin, tosin turhaan, että kokoomus palkansaajien edustajana olisi se, joka laittaisi nämä asiat kuntoon. Ei ole ollut Pertti Salolaisen vika, että kokoomus ei ole asiaa pannut kuntoon, vaan näyttää siltä, että näitä perttisalolaisia on koko ryhmä täynnä. Eli asioista puhutaan ja asetetaan tavoitteita, mutta käytännön tulokset ovat luettavissa Suomenmaasta. Ei ole tapahtunut muuta, kuin mitä keskusta on hyväksynyt.

Tässäkin sentään on mukana terveysalan järjestö Tehy, jota on pidetty aika tavalla ns. porvarillisena järjestönä, mutta ei kokoomus ole sitä kuullut. Se ei ole antanut arvoa järjestön mielipiteille, vaikka se edustaa hyvin suurta ryhmää, puhumattakaan siitä että kunta-alan järjestö KTV olisi saanut äänensä kuuluviin.

Kuitenkin ed. Sauli Niinistön johtamassa perustuslakivaliokunnassa, kuten moneen kertaan on todettu, lähdettiin siitä oikeudenmukaiselta tuntuvasta tavoitteesta, että kenenkään eläkeikää ei nostettaisi enempää kuin kaksi vuotta. Jos eläkeikä kerran nousee 63:sta 65:een, niin säilytetään sama linja kaikissa ryhmissä, ellei erityistä syytä poikkeuksiin ole, kuten täällä nyt on todettu palomiehet ja mm. ambulanssinkuljettajat. Tavoitetta, joka olisi tietysti ollut toteutettavissa niin, että maksiminousu olisi ollut kaksi vuotta, on siirtymäaika mikä tahansa, ei kuitenkaan haluttu käytännössä toteuttaa, vaikka se kyllä teknisesti ja taloudellisesti olisi mahdollista, koska varsinaisestihan tähän lamaan ja hätään tämä hallituksen esitys ei auta. Silläkään sitä ei voi perustella.

Tämä on tietysti ollut erittäin ikävä asia, koska kyllähän jokainen sen myöntää, että kun me elämme, niin miehet kuin naisetkin, entistä kauemmin ja terveydelliset olot ainakin näihin vuosiin asti ovat koko ajan parantuneet, niin pitäähän sen jollakin tavoin näkyä myös siinä, miten ihmiset ainakin vapaaehtoisesti voivat siirtyä eläkkeelle. Mutta järjestelmän pitää olla oikeudenmukainen, ja tässähän on myös toinen julkissektorin ongelma, että valtiolla tuli työntekijöiden kannalta parempi järjestelmä ja nyt kuntasektori hoitaa tämän asian huonommin kuin valtion henkilöstöllä.

Ehkä yksi syy on myös se, että eduskunta ei varsinaisesti tätä säännöstä kokonaan säädä, vaan se jää Kuntien eläkevakuutuksen hoidettavaksi, ja vaikka niitä nimiä täällä mm. ministeri Pekkarinen viime kerralla toi esille, keitä kaikkia kuuluu Kuntien eläkevakuutuksen valtuuskuntaan, niin näyttää siltä, että jos kansanedustajien väitetään etääntyneen kansalaisista, niin jonkin verran etääntyneitä tuntuu olevan myös Kuntien

eläkevakuutuksessa. He ovat onnistuneet vielä paremmin etääntymään kansalaisista kuin kansanedustajat, ovat he olleet mistä puolueesta tahansa.

Eduskuntahan nämä asiat viime kädessä päättää, tämänkin asian, ja tämä olisi päätettävissä toisin. Nyt tässä kolmannessa käsittelyssä toisin päättäminen tarkoittaa sitä, että tämä lakiehdotus hylättäisiin, mitä tässä samalla kannatan. Samalla kannatan myös ed. O. Ojalan ja ed. Stenius-Kaukosen lausumaehdotuksia.

Kun tämä esitys hylätään, sehän ei tarkoita sitä, ettei tässä asiassa edettäisi. Palkansaajajärjestöthän esittivät, että kun saataisiin uusi valmistelu aikaan, niin voitaisiin toteuttaa sellainen järjestelmä siirtymäsäännöksineen, joka voisi heitä tyydyttää. Ihan kuten muun muassa ed. Lahikainen totesi, meillä Suomessa on työelämässä ollut ainakin tähän asti sellainen järjestelmä, että molempien, sekä työnantajien että palkansaajajärjestöjen, näkökantoja kunnioitetaan ja nimenomaan palkasta ja siihen liittyvistä ehdoista, joista eläke on yksi tärkeimpiä, sovitaan niin valtion, kuntien kuin yksityisen sektorinkin osalta. Mutta tässä asiassa ei nyt näin ole menetelty, ja se on mielestäni erittäin väärin. Tähän eivät vaikuta EU:t eivätkä mitkään muut, vaan kysymys on ihan siitä, että poikkeuksellisesti halutaan tässä asiassa menetellä tällä tavoin. Sitä minä en ymmärrä. (Ed. Laine: Hallitus yritti vielä harhauttaa!) — Hallitus nyt yrittää mitä vain!

Tätä asiaahan selvitettiin valiokunnassa tämän vuoden aikana erittäin perusteellisesti ja oli kaiken tyyppisiä tilaisuuksia, joissa näitä käytiin läpi. Oli laskentatapaa yleisen eläkeiän nostamisen osalta, ammatillisen eläkeiän osalta ja sitten tällä korotetulla eläkeiällä, joka oli ns. perustuslakivaliokunnan malli. Nämä kaikki käytiin läpi, eli kyllä jokainen tässä vaikeassa asiassa tietää, missä suurin piirtein ollaan menossa. Perustuslakivaliokunnan kahden vuoden nousumaksimin mallissa on ihan näissä esimerkeissäkin, joita valiokunnan jäsenille toimitettiin ja jotka ovat kaikille kansanedustajillekin toimitettavissa, löydetty ratkaisut, joilla missään tapauksessa eläkeikä ei nouse yli kahta vuotta, joten minä en todellakaan tajua, miksi esimerkiksi kokoomus lähtee tällaiselle tielle. Minä ymmärrän keskustan, sillä esimerkiksi maatalousyrittäjien osalta, niin kuin aluksi totesin ja kohta tullaan näkemään, eivät eläkeiät nouse. Siellä painavat samat sairaudet päälle, mitkä ovat painaneet viime vuosikymmenet, ja terveydentila ei ole yhtään parantunut. Ei ole yhtään tarvetta nostaa eläkeikiä, kun samaan aikaan kaikilla muilla nousee. Joten ei rahallinen tuki ole ainoa, missä tämä epäoikeudenmukaisuus tehdään, mutta toivottavasti kansa on näissä kysymyksissä valppaana.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi toivoisin, että eduskunnan enemmistö kuuntelisi oikeudenmukaisuuden ääntä, siitähän tässä on kysymys, ja ottaisi huomioon sen, mitä perustuslakivaliokunta totesi, että kenenkään eläkeikä ei saisi nousta yli kahta vuotta. Tämän tavoitteen toteuttaminen edellyttää tässä kolmannessa käsittelyssä sitä, että hallituksen esitys hylätään. Se johtaisi käytännössä siihen, että asian valmistelua jatkettaisiin niin, että hallitus palkansaajajärjestöjen ja kunta-alan työnantajajärjestöjen kanssa valmistelisi lyhyellä aikataululla paremman esityksen kuin tämä on.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut sekä ed. Skinnarin että ed. Lahikaisen puheenvuoroissaan esiin tuomaan sopimusyhteiskuntamalliin. Sopimusyhteiskunta on tähän saakka tarkoittanut sitä, että SDP on saanut huseerata niin kuin työntekijäjärjestöt ovat halunneet ja kepu on saanut huseerata niin kuin MTK on halunnut. Tätä se on tähän saakka tarkoittanut. Toisin sanoen SDP on itse asiassa samoin kuin kokoomuskin syypää siihen, että maatalous ja sen rakenteet ovat jääneet muuttumatta. Miksi olette antaneet periksi? Miksi ette puuttuneet ajoissa rakennemuutosasioihin? Tällä hetkellä tilanne ei olisi näin hankala. Eli sitä se sopimusyhteiskunta on, että sinä hoidat tämän asian, niin minä saan hoitaa nämä asiat kuten haluan. Tämä ei, arvoisa puhemies, tarkoita sitä, etten käyttäisi omaa järkeäni tämän lain kohdalla ja kannattaisi sen hylkäämistä. Halusin vain sanoa, että tätä sopimusyhteiskunta on tarkoittanut tähän mennessä, ja mikään ei ole edelleenkään muuttunut.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Lahikainen ja Skinnari eivät jaksa olla palaamatta maatalouteen. Tämä on jotenkin vainoharhainen asia. Tällä lakiesityksellä ei ole mitään tekemistä maatalouden kanssa.

Kun katsotaan maatalousyrittäjän eläkeikää, sehän on 65 vuotta, MYEL-eläke ja kansaneläke, eli paljon korkeampi kuin käsiteltävänä olevien ammattiryhmien eläkeikä.

On kaksi järjestelmää, jotka ovat alemmat. Yksi on luopumiseläkejärjestelmä. Se on sitä varten, mitä te sosialidemokraatit ajatte, että mah-

dollisimman moni saataisiin pois teidän mielestänne rikollisesta puuhasta. Vaikka meillä on alemmat eläkeikäjärjestelmät, niin esimerkiksi maatalouden harjoittajien keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on korkeampi kuin muilla. Esimerkiksi TEL-puolella se on 58 ja maatalousyrittäjillä 58,7 vuoden suuruusluokkaa. Maatalousyrittäjät siirtyvät keskimäärin myöhemmin eläkkeelle kuin esimerkiksi nämä ryhmät.

Kun katsomme vielä näiden eläkkeiden tasoa, niin he kuitenkin saavat alinta eläkettä. Heidän keskieläkkeensä on noin 3 100 markkaa, kun TEL-eläkkeet ovat 1 000 markkaa korkeammat ja kunnalla ja valtiolla vielä siitä 1 000 markkaa korkeammat. Mikä ihmeen tarkoitus teillä on lyödä tätä ryhmää, joka on kuitenkin tehnyt pisimmän työpäivän, raskaimman työn? Kolme sairainta ammattiryhmää ovat nimenomaan rakennustyöntekijät, maatalousyrittäjät ja metsurit. Ei tämä hyökkäys ole uskottavaa, mitä te käytte tätä ammattiryhmää vastaan.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta maatalousyrittäjän työ on ihan kunnioitettavaa. En minä käytä sellaisia sanoja kuin ed. Kemppainen, koska minusta ei tämäkään ammattiryhmän osalta sitä tarvitse tehdä. Mutta kysymys on oikeudenmukaisuudesta ja siitä, mitkä eläkeiät käytännössä ovat.

Mitä tulee ed. Ukkolan puheenvuoroon, niin täytyy ottaa huomioon se, että tämänkin hallituksen aikana palkansaajajärjestöt ovat jopa suostuneet ihan sopimusteitse moniin huononnuksiin siinä, mitä heidän elinoloihinsa tulee. Kun tämän hallituksen aikana on leikattu sosiaali- ja terveysturvaa ilman kuntaosuuksien huomioon ottamista noin 25 miljardia, niin se on iso potti rahaa. Aika moniin näistä asioista palkansaajajärjestöt ovat olleet valmiit, että näitä voidaan poikkeuksellisesti tehdä. Mutta jossakin tietysti menee se oikeudenmukaisuuden mitta ja raja. Nyt ollaan tultu siihen tilanteeseen, että enää ei kerta kaikkiaan voi tällä tavoin rahoja kerätä palkansaajalta ja entiseltä palkansaajalta eli eläkeläiseltä. Ja tässä asiassa mm. on tästä kysymys.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun keskustelua on seurannut, niin ed. Kemppaisen ajatuksiin ei nähtävästi mene se epäoikeudenmukaisuus, mistä tässäkin on kysymys. Maatalousyrittäjien luopumiseläke on tällä hetkellä se, että naiset pääsevät 45-vuotiaana ja miehet 55-vuotiaana täysin terveinä eläkkeelle, voivat lain perusteella jopa osallistua tilan töihin myös jatkossa ja pääosan eläkkeestä maksavat veronmaksajat. Kyse on myös käsittelyn alla olevassa asiassa siitä, että tässä kohdellaan eri ihmisiä eri tavoin, eri ryhmiä. Täytyy muistaa, että samanaikaisesti maatalousyrittäjien luopumiseläkeikäraja ei nouse tänä eikä ensi vuonnakaan. Se on vielä varmistettu valtioneuvoston päätöksen kohdassa 20, Varhaiseläke. Ellei Euroopan unioni hyväksy sitä, niin se toteutetaan kansallisella päätöksellä, eli joku ryhmä tässä maassa nauttii erityisetuja myös eläkeissä. (Ed. Kemppainen: Ikä on 65 vuotta!) — Maatalousyrittäjien luopumiseläkeikä on 45 ja 55.

Ed. Kauppinen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on maatalousyrittäjien luopumiseläkkeestä puhuttu lukemattomia kertoja ja aina samoilla tuloksilla, se on hyvin tunteita kuohuttava asia. Mutta on tosiasia, ed. P. Leppänenkin tämän varmasti muistaa ja tietää, että se on myös rakennemuutosjärjestely yhteiskunnassa. Toisaalta maatalousyrittäjien työhön liittyy hyvin paljon sellaisia tekijöitä, joita ei muilla palkansaajilla ole, muun muassa se, että heidän on äärettömän vaikeaa, jopa mahdotonta päästä työttömyyskortistoon eli työttömyyspäivärahaa nauttimaan. Toisaalta myös heillä on usein asumukset ja elämänolosuhteet monien kymmenien kilometrien päässä, osin jopa tiettömien, osin ainakin heikkokuntoisten teiden takana. Tämä tekee tilanteen aika mahdottomaksi, jos heille ei joitakin erityisjärjestelmiä olisi luotu. Tärkeimmät ovat yhteiskunnalliset tavoitteet, ei niinkään maatalousyrittäjien omat henkilökohtaiset tavoitteet.

Toisaalta ed. Tennilä toi esiin tunteenomaisen vetoomuksen 65-vuotiaaseen isäpalomieheen. Heitä varten on olemassa — ja valiokunta on mietinnössään selkeästi tuonut sen esiin — yksilöllinen varhaiseläkejärjestelmä ja sen kehittäminen niin, että todella huomioidaan työn asettamat erityisvaatimukset. Mutta ei haluta nähdä asioita niin kuin asiat ovat, vaan halutaan esittää niin kuin niiden toivottaisiin olevan poliittisista intuitioista lähtien. Eli saadaan kannatusta, kun tietyllä tavalla ihmisiä johdetaan harhaan puheenvuoroissa. Julkisuus ei välttämättä aina ole kiinnostunut asioiden todellisista taustoista vaan niistä, mitä täällä popularistisesti tuodaan esiin.

Toisaalta on myös esitetty monta kertaa, ainakin rivien välissä, mutta aika selkeästi muutenkin, että eläkkeelle pääsyn pitäisi työttömyyden vuoksi tänä päivänä olla helpompaa työttömyys-

aspekteista johtuen kuin muuten. Mielestäni eläkejärjestelmät on luotu vanhuutta ja työkyvyttömyyttä, ei työttömyyttä ajatellen. Näin ollen minä näen, että työttömyyseläkejärjestelmät pitäisi hoitaa työttömyysvakuutusmaksujen kautta eikä vanhuus- ja sairauseläkevakuutusmaksujen kautta, joihin on kerätty vain vanhuus- ja sairausaspekteista johtuen rahat, joten rahat eivät riitä muuhun kerta kaikkiaan. Sekin on selkeä tosiasia, joka on viisainta vain tunnistaa.

Ed. Korhonen otti esiin valtion eläkejärjestelmän ja siihen liittyvän vertauksen. Valtion eläkejärjestelmä on rakenteellisesti aivan erilainen kuin kunnallinen eläkejärjestelmä. Valtion eläkejärjestelmän piirissä päästään eläkkeelle viimeisen virkasuhteen eläkeiän mukaan. Esimerkiksi konduktöörillä se on 58 vuotta. Jos hän siirtyy 57-vuotiaana vaikka järjestelymestariksi, hänen eläkeikänsä nousee kertaheitolla viisi vuotta. Palkkaero ei kovin mainittava ole, voi olla määrätyissä tapauksissa jopa kokonaisansio heikompikin kuin ns. matkakonduktöörivuorossa.

Näin ollen valtion eläkejärjestelmä on rakenteellisesti niin erilainen, että sitä ei simsalabim noin vain muutetakaan samanlaiseksi eikä yhteensopivaksi kunnallisen eläkejärjestelmän kanssa, mutta sielläkin määrätietoisella toiminnalla ja lainsäädännöllä pyritään samaan tilanteeseen kuin kunnallisessa eläkejärjestelmässä. Minusta suomalaiset ovat yhdenvertaisia myös eläkkeissä lain edessä, ja minusta meidän kansanedustajien pitää huolehtia tästä yhdenvertaisuudesta. Minusta yhdenvertaisuuteen kuuluu se, että vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet ja varhaiseläkkeet määritellään kaikille samojen lainsäädäntöjen ja perusteitten perusteella, joissa otetaan huomioon yksilölliset rasittavuustekijät, ammatin aiheuttamat rasittavuustekijät jne. Eli eläkejärjestelmän kehittämisestä tässä on kyse eikä mistään muusta. Mutta kun halutaan asiat muuksi väittää, niin näinhän sitten tulee kärpäsestä härkänen ja asiat muuttuvat aivan käsittämättömiksi.

Tämä eläkejärjestelmän uudistaminen kaiken kaikkiaanhan perustuu julkishallinnon eläkekomitean ehdotukseen, ja toteutuneiden säännösten mukaan alemmat ammatilliset eläkeikät poistuvat julkiselta sektorilta asteittain. Siis on valittu määrätietoinen linja, mihin pyritään. Aiempia systeemejä korvaamaan ovat tulleet nämä joustavat eläkejärjestelyt, joissa nimenomaan yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksissä on otettu huomioon julkishallinnon erityisolosuhteet. Uudistuksen voimaantulohetkellä 1.7.89 palveluksessa oleville varattiin tietyin edellytyksin mahdollisuus valita vanhan ja uuden eläkeikäjärjestelmän välillä. Tällä uudistuksella siis tosiasiallisesti päätettiin alennettujen eläkeikien poistamisesta jo viime eduskuntakaudella. Tämä julkishallinnon eläkekomitean esitys on käsitelty eduskunnassa yksimielisenä ehdotuksena. Silloiset hallituspuolueet SDP ja kokoomus tukivat esitystä.

Toisaalta valtion asettaman pitkän aikavälin eläkepolitiikan kehittämistä selvittäneen eläkekomitea 1990:n mietintöön sisältyy myös julkista sektoria koskevia ehdotuksia. Komitean esitysten yhtenä tavoitteena oli eläkkeellesiirtymisiän nostaminen. Se esitti myös, että julkiselle sektorille asetetaan selvityselin, jonka tehtävänä on tehdä ehdotus siitä, miten julkisella sektorilla voitaisiin siirtyä yksityisen sektorin vanhuuseläkeikään, eläkkeen karttumaan ja tavoitetasoon, siis mitenkä saadaan kaikki kansalaiset eläkkeitten edessä yhdenvertaiseen asemaan. Tästähän on suomeksi kyse.

Nyt käsiteltävänä oleva ehdotus perustuu Kuntien eläkevakuutuksen valtuuskunnan tekemään esitykseen. Kyseisessä valtuuskunnassa ovat mukana myös SDP ja vasemmistoliitto. Päätös on ollut yksimielinen poliittisten ryhmien kesken yhtä jäsentä lukuunottamatta. Jos vielä eläkkeen myöntämisperusteita aiotaan helpottaa pelkästään sillä seikalla, että on kyse työttömyysasioista Suomessa, niin tosiasia on jo tällä hetkellä, että nykyiset eläkemaksut eivät riitä kattamaan tämän hetken karttuvia eläkevastuita eli me muodostamme velkataakkaa tulevalle ajalle. Jo tällä hetkellä olisi pakko nostaa työeläkemaksua ensi vuodeksi 4,5 prosenttiyksikköä, siis ei 4,5:tä prosenttia vaan 4,5 prosenttiyksikköä. Kunnallinen eläkemaksu joudutaan nostamaan ensi vuonna 21,9 prosentista 24,3 prosenttiin, mutta todellinen nostotarve on vieläkin suurempi. Korotus on otettava sekä työntekijöiltä että työnantajilta. Seurauksena on, että paine kunnan järjestämien palvelujen hintoihin nousee ja se lisää käyttäjien kustannuksia, esimerkiksi sairaiden. Kunnallisveroäyriin tulee suoraan korotuspaine, ja sen maksuun osallistuvat kaikki, myös ne pienituloiset, joilla on kunnallisveroja.

Muutoshan koskee nyt alle 55-vuotiaita, kun valiokunta teki muutoksen, siten että myös alle 49-vuotiaita koskevat vielä erityissuojaukset. Muutoksen piiriin kuuluvien eläkeikä nousee liukuvasti riippuen heidän työssäolostaan. Kaikilla 1.7.1989 jälkeen työhön tulleilla eläkeikä on 63 vuotta, joka nousee asteittain 65 vuoteen, ja kai-

killa 1.1.1993 jälkeen työhön tulleilla eläkeikä on 65 vuotta, kuten on aina ollut esimerkiksi liiketyöntekijöillä, siivoojilla, metsureilla jne.

Jos ajatellaan työssäkäynnin motiivia, niin täällä on kyllä tullut näinä päivinä, kun on tätä eläkeasiaa käsitelty, minulle monta kertaa mieleen — ja olen sen jo aiemmin sanonutkin — että puhutaan, ikään kuin ihmisten ainut motiivi työssäkäynnille olisi se, että pääsisi mahdollisimman varhain eläkkeelle ja mahdollisimman hyväkuntoisena. Minun mielestäni se ei ole elämisen ja eteenpäin pyrkimisen motiivi. Eteenpäin on elävän mieli, ja kyllä minä olen sitä mieltä, että jos ihminen jättäytyy niin sanotusti laakereilleen, hänen henkinen kapasiteettinsakin jää kyllä laakereilleen aika pian.

Nämä palomiesasiat ovat kovasti ja leikkaussalisairaanhoitajat jne. kuohuttaneet tunteita ja nostattaneet mielipiteitä täällä, mutta valiokunnassa on selkeästi otettu kantaa, että yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen tapahtuu tulevaisuudessa yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän kautta, jossa alin mahdollinen eläkeikä on 58 vuotta. Sitä aiemmin voi jäädä eläkkeelle työkyvyttömyyden johdosta niin kuin kuka tahansa. Valiokunta edellyttääkin, että varhaiseläkeratkaisussa otetaan erityisesti huomioon työn raskaus ja kuluttavuus sekä ammatin erityisvaatimukset esimerkiksi vastuu potilaista tai palomiehellä raskas työ, poikkeukselliset olosuhteet ja altistuminen työssä, kuumuus ja häkä, palokaasut jne.

Edellä sanotusta siis ilmenee, että tavoitteena ei ole ollut suinkaan lähteä niin sanotusti kynimään joiltakin joitakin etuisuuksia pois, vaan pyritään siihen, että yhdenmukaistetaan kaikkien suomalaisten eläkejärjestelmä tasavertaisuuden periaatteella. Ei myöskään tavoitteena ole ollut pienipalkkaisten naisten etujen oleellinen heikentäminen eikä selkeästi ammattiryhmien eläkeiän nostaminen jopa seitsemällä vuodella, kuten useissa yhteyksissä on esitetty. Ne esimerkkitapaukset, jotka täällä on tuotu aivan yleistetyiksi esimerkeiksi, ikään kuin ne koskisivat kaikkia, koskevat vain määrätyissä ammateissa ja määrätyssä elämäntilanteessa määrättyjä pieniä ryhmiä. Eli esimerkiksi minullakin aikoinaan, kun minä olen lähtenyt opiskelemaan lääketiedettä, eläkeikä nousi aika roimasti. Minulla olisi ollut siinä tehtävässä, missä minä olin, 58 vuotta eläkeikä. Sen jälkeen kun lähdin opiskelemaan, eläkeikäni oli 65 vuotta, eikä minua sureta yhtään. (Ed. Hämäläinen: Saattoi muitakin etuja tulla!) Kyse on vain siitä, miten näihin asioihin halutaan asennoitua ja minkälaista optimismia tai pessimismiä ihmisille luodaan. Mielestäni ainut tavoite elämässä ei ole se, että pyritään vain mahdollisimman varhain mahdollisimman terveenä eläkkeelle. Kyllä minusta elämässä on paljon muitakin arvoja.

Ammattiryhmien erilaiset eläkeiät on siis poistettu uusilta työntekijöiltä jo edellisen hallituksen aikana, mikä on täällä tullut jo lukemattomia kertoja esiin, mutta se vain ei taida perille mennä.

Valiokunnassa ei ole otettu kantaa myöskään nais-mies-kysymykseen eikä työttömyyteen vaan ainoastaan yhdenvertaisuuteen saada vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke tai yksilöllinen varhaiseläke. Vanhemmat ikäluokat ovat varsin hyvin suojattuja, ja eläkeiät muillakin nousevat asteittain. Näin ollen lähivuosina ei tapahdu eläkeikien jyrkkää nostamista.

Niin kuin mainitsin jo aiemmin, työttömyyteen liittyvät ongelmat on hoidettava erillään eläkeratkaisuista. Se tapahtuu työttömyysturvamaksujen kautta minun nähdäkseni. Jos ne hoidetaan työttömyyseläkkeinä, hoidettakoon työttömyysturvamaksujen kautta ne työttömyyseläkkeet. Kun vanhuus- ja sairauseläkkeiden eläkekarttumalle on mitoitettu rahoitusta, siinä ei ole otettu huomioon työttömyyttä ja sen aiheuttamaa eläketarvetta. Siinä mielessä käytetään tavallaan vääriä mandaatteja työttömyyseläkkeiden maksamiseksi. En ole ottamassa pois niitä työttömyyseläkkeitä, jotka jo on myönnetty, vaan sanon, että se maksujärjestelmä täytyy uusia kokonaisuudessaan eli työttömyyteen liittyvät ongelmat on hoidettava aivan erillisinä asioina.

Se, mikä tällaisessa keskustelussa herkästi tulee esiin, on ikääntyneiden työntekijöiden syyllistäminen, ikään kuin he olisivat syypäitä siihen, että nuoret ovat työttömiä. Eihän kyse ole siitä. Ei minusta ikääntyneitä ihmisiä pidä sysätä työelämän ulkopuolelle silloin, kun he itse haluavat olla työssä, vaan heidän työpanostaan on arvostettava. Heillä on vahva ammattitaito, vahva kokemus, vahva näkemys asioista. He ovat arvokkaita työyhteisössään, ja heidän arvonsa täytyy meidän myöntää.

Tullivartijoihin rinnastamisesta totean, että he kuuluvat valtion eläkejärjestelmään. Se on jo täällä aiemmin selvitetty, joten siihen en enää halua puuttua. Mutta eduskunnassa lainsäätäjinä me valitettavasti, sanoisin sinne vasemmalle päin, joudumme katsomaan kaikkia suomalaisia tasavertaisina lainsäädännössä riippumatta siitä, mikä on sukupuolemme, koulutuksemme tai

ammattiryhmämme. Ei ole oikein ajaa yhden tai joidenkin ammattiryhmien etuja ja siellä vielä pienen osan etuja, jos samalla ollaan epäoikeudenmukaisia muita kohtaan.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Vaikka ed. Kauppinen totesi puheenvuoronsa alkuosassa, että maanviljelijän on vaikea päästä kortistoon, uskoisin, että maanviljelijä pääsee ihan samalla tavoin kuin joku muukin henkilö sinne. Jos hän luopuu tilastaan ja tilanpidostaan ja muuttaa esimerkiksi kaupunkiin asumaan, niin varmasti pääsee kortistoon työnhakijaksi. Yleensähän työeläkettä tai LEL-eläkettä kerryttävät työntekijät joutuvat automaattisesti, koska heillä ei ole muuta tuloa kuin työttömyysturva; he joutuvat sinne automaattisesti, halusivatpa tai eivät. Se johtaa yleensä siihen, että heidän eläkeetunsa huononevat, kun he ovat vuosia kortistossa.

Kun ed. Kauppinen korosti myös sitä, että on pyrkyä eläkkeelle, olisikohan syy ehkä siellä työpaikassa tai yhteiskunnassa. Kun epävarmuus jatkuu työpaikalla ja yhteiskunnassa, ihmiset haluaisivat erään varman toimeentulolähteen eli eläkkeen vaihtoehtona sille, että he joutuisivat epävarmaan tilanteeseen. Se syy on nähtävästi jossain muualla kuin siinä henkilössä. Se on siinä ympärillä. Näin minä uskoisin. En minä syyllistäisi henkilöitä. Eivät he halua työstä pois, jos heillä on varma toimeentulo, mutta se monellakaan ihmisellä ei ole tänä päivänä.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Kuuntelin tarkkaan ed. Kauppisen puheenvuoron. Kun olen esillä olevaan asiaan aikaisemmin tutustunut perustuslakivaliokunnassa, niin kyllä mielestäni ed. Kauppinen kiersi esillä olevan asian olennaisimmat osat ja puhui kaikesta muusta.

Mutta kun hän kuitenkin sanoi, että ihmiset vain pyrkivät mahdollisimman aikaisin mahdollisimman terveinä eläkkeelle, ja kun itse olen esimerkki siitä, etten ole ainakaan näin menetellyt, en ole ainakaan mahdollisimman aikaisin pyrkinyt vaan täysin palvelleena, haluaisin nyt sanoa kaksi asiaa.

Ed. Kauppinen, kun te puhutte eläkejärjestelmän kehittämisestä, te tarkoitatte sillä nimenomaan eläkeiän korottamista mutta ette missään tapauksessa eläkeiän alentamista. Miksi näin? Tämä on ihmettelyni aihe.

Toiseksi te sanoitte, että eläkeikien korottamisesta on päätetty jo vuosia sitten. Niin on päätetty, mutta nyt, ed. Kauppinen, te olette viemässä valintaoikeuden pois, mikä merkitsee täsmälleen samaa.

Ed. Kauppinen: Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppäselle sanoisin, että ei maanviljelijöiden ole helppoa tilastaan luopua, koska siinä menee hänen asuntonsakin. Jos ei ole sille ostajaa, millä hän ostaa kaupungista sen asunnon? Tämä on tosiasia.

Kyllä minä sen myönnän, että syitä on meillä työpaikoissa, työnjohtosysteemeissä jne. Sen olen jo aikaisemmin tuonut esiinkin, mutta en siitä enempää tässä sanonut. Kyllä meillä työpaikoissa paljon syitä löytyy. Siellä on kehittämisen varaa. Työpaikoilla on tarpeen kehittää henkisten voimavarojen hallintaa, yksilöllisyyttä jne.

Ed. Laine toi esiin, että minä olen kiertänyt olennaista asiaa. Minä olen halunnut vastata niihin asioihin, mitä eduskunnassa teidän puoleltanne on tullut syytöksinä, ja esittää sen, mikä minun näkemykseni näissä asioissa on, enkä ole väittänyt, että kaikki ihmiset haluavat mahdollisimman aikaisin eläkkeelle, mutta vasemmalta puolelta salia on annettu ymmärtää, että ihmisten ikään kuin ainoa työssäolomotiivi olisi eläkkeelle jääminen mahdollisimman aikaisin ja mahdollisimman terveenä.

Jos ajatellaan sitten eläkeikien korottamista, tosiasiahan on se, että sotien jälkeen meillä on keskimääräinen elinikä noussut yli kymmenen vuotta, työt ovat tulleet helpommiksi, koneellistamista on tapahtunut jne. Eivät meidän nuoremme jaksa meidän eläkkeitämme mahdottoman kauan maksaa tulevaisuudessa. Monet jo tällä hetkellä sanovat, että ei heillä Suomessa ole tulevaisuutta. He lähtevät ulkomaille. He ovat kielitaitoisia, hyvän peruskoulun ja lukion käyneitä ja opiskelleita, ja näin ollen heillä on paljon paremmat valmiudet mennä ulkomaille kuin meillä.

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! Ed. Kauppisella oli varsinaisessa puheenvuorossaan varsin kummallinen käsitys rakennemuutoksesta yhteiskunnassamme. Sehän käytännössä tarkoittaa sitä, että toisaalta suoritetaan rakennemuutosta nostamalla tässä tapauksessa eläkeikää tilanteessa, jossa maassamme on yli puoli miljoonaa työtöntä, ja toisaalta hoidetaan rakennemuutosta suorittamalla luopumiseläkkeitä ja näin varhennetaan eläkeikää. Tämä on minusta oivallinen esimerkki juuri siitä, millä tavoin erilaisia ryhmiä tässä yhteiskunnassa käsitellään.

Meillä on kolme vuotta istunut hallitus, joka on leikannut sosiaaliturvaa, kuntien valtionosuuksia, käynyt palkansaajien kukkarolla kerta toisensa perään. Toisaalta MTK:n diktatuuri jatkuu, sillä tarpeellista rakennemuutosta ei todellisuudessa tapahdu maataloussektorilla edelleenkään kaikista vaatimuksistamme huolimatta.

Sitten täällä ed. Kauppinen edelleen toteaa, että me mukamas esitämme täällä sitä, että ainoa motiivi on päästä eläkkeelle varhain. Olen samaa mieltä siitä kuin ed. P. Leppänen ja ilmeisesti ed. Kauppinenkin, että meidän pitäisi tuijottaa näitä meidän työelämämme suhteita, mutta haluan muistuttaa, ed. Kauppinen, että me sosialidemokraatit olemme lukuisissa eri yhteyksissä puuttuneet tähän ongelmakenttään ja halunneet olla kehittämässä työelämän suhteita, jotta ihmisillä on motiivi olla työelämässä mukana. Mutta kuinka ollakaan, ed. Kauppinen, ei sen kummemmin keskusta kuin kokoomuskaan ole ollut kiinnostunut työelämän suhteiden kehittämisestä.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Minkähän takia, ed. Kauppinen, ihmiset haluaisivat lähteä aikaisin eläkkeelle? Eikö yksi syy ole se, että ensinnäkään ei ole työtä, sitten työelämässä on paha olla, pelätään, mitä tulevaisuus tuo tullessaan?

Mutta itse tähän asiaan, 89:hän ammatilliset eläkeiät poistettiin kuntasektorilla ja siirryttiin varhaiseläkejärjestelmään. Silloin sovittiin, että on kymmenen vuoden valintaoikeus. Olin itse siinä valiokunnassa silloin. Vielä 92 tupossa sovittiin, että näihin valintaoikeuksiin ei puututa. Vuonna 93 tuli tänne lakiesitys, jossa yksipuolisesti tämä sopimus murrettiin sillä tavalla, että valintaoikeusaikaa lyhennettiin. Minusta tässä on hyvin pitkälle kysymys myös sopimusoikeudesta ja näiden sopimusten pitävyydestä ja uskottavuudesta. Tällainen ei ainakaan lisää uskoa työelämään eikä johda siihen, että eläkeikä kokonaisuudessaan nousisi.

Ed. K a u p p i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Lahikaiselle sanoisin rakennemuutoksesta, että aikoinaan kun maatalouden luopumiseläkejärjestelmää luotiin, ei ollut tällaista valtavaa työttömyyttä. Kysehän oli silloin aivan erityyppisistä asioista kuin nyt. Siinä mielessä olen samaa mieltä, että maataloutta ja sen rakennemuutosta kehittämisen pohjalta pitäisi viedä eteenpäin. Minä en ole allekirjoittanut MTK:n papereita kuuna päivänä.

Mutta eläkkeelle jääminen varhain ei ole itsetarkoitus. Mielestäni ongelmakentässä, jossa on työssä paha olla, eläkkeelle jäämistä voidaan lykätä sillä, että työelämää kehitetään. Mutta ei välttämättä niillä asioilla ole sen kanssa mitään tekemistä, mitä SDP täällä tuo esiin sanoen, että kehitetään työelämän järjestelmiä. Minä sanoisin, että ne toimet eivät välttämättä aina johda siihen, että työyhteisön henki kasvaa, vaan se henki ja hyvä olo kasvavat ihmissuhteista ja ihmissuhdetaidoissa meillä suomalaisilla on oppimisen varaa niin työnantajan ja esimiehen suhteissa alaisiin kuin työntekijöitten keskinäisissäkin suhteissa, eli henkisestä väkivallasta, mitä meillä työpaikoilla käytetään, pitää päästä eroon jne. Siinä on äärettömän paljon kehittämistä. Olen toiminut työterveyslääkärinä, joten tiedän, mistä puhun.

Jos ajatellaan, mikä taho määrää meillä eläkepolitiikasta, niin minusta meillä on menty näihin kolmikantaperiaatteisiin, ja sanoisin, että siellä on monta kertaa menty määrättyjen pienten ryhmien etujen ajamisessa enempi eteenpäin kuin suurten kansalaisryhmien etujen ajamisessa. Minun mielestäni on erittäin tärkeää, että eduskunnassa päätetään eläkepolitiikasta eikä työmarkkinakentillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Stenius-Kaukonen on ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Ed. O. Ojala on ed. Skinnarin kannattamana tehnyt kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan, että viranhaltijan tai työntekijän eläkeikä määräytyy siten, että painotetun eläkeiän valinneen eläkeikä voi olla enintään kaksi vuotta korkeampi kuin sen viran tai toimen ammatillinen alempi eläkeikä, jossa viranhaltija tai työntekijä on joulukuun 31 päivänä 1994."

2) "Eduskunta edellyttää hallituksen omalta osaltaan huolehtivan siitä, että niille viranhaltijoille ja työntekijöille, jotka ovat valinneet alemman eläkeiän, mutta joiden painotettu eläkeikä kuitenkin nousee yli yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan, turvataan mahdollisuus päästä yksilöllisen varhaiseläkkeen piiriin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Komi, Korkeaoja, Korteniemi, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Morri, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Piha, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Röntynen, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Toivonen, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund, Zyskowicz ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Rönnholm, Saapunki, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koistinen, Paloheimo ja Puhakka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Donner, Enestam, Jansson, Kanerva, Koski, Koskinen, Kääriäinen, Laukkanen V., Lehtosaari, Lindqvist, Lipponen, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Pekkarinen, Pesälä, Pietikäinen S., Rehn E., Rehn O., Ryynänen, Räty, Salolainen, Savolainen, Suhonen, Takala, Tiuri, Viinanen ja Viljamaa.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 79 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 30. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 78 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 28. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. O. Ojalan 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. O. Ojalan 1) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 79 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 28. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. O. Ojalan 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. O. Ojalan 2) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 79 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 27. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi yritystuesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 63
Talousvaliokunnan mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laeiksi eräiden veronhuojennussäännösten muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 68
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 125 ja 126 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
2. lakiehdotuksen 28 ja 49 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
3. lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
4. lakiehdotuksen 53 ja 54 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
5. lakiehdotuksen 210 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
6. lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
7. lakiehdotuksen 32 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
8. lakiehdotuksen 99 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
9. lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
10. lakiehdotuksen 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
11. lakiehdotuksen 25 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
12. lakiehdotuksen 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
13. lakiehdotuksen 26 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
14. lakiehdotuksen 42 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
15. lakiehdotuksen 4, 5, 7 ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
16. lakiehdotuksen 122 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
17. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi ihmisen elimien ja kudoksien irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain 11 §:n ja sairausvakuutuslain 4 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 65
Lakialoite n:o 109/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on syntynyt tosiasiassa ed. Ala-Harjan lakialoitteen pohjalta. Ed. Ala-Harja teki vuonna 1991 lakialoitteen, että henkilölle maksettaisiin ansionmenetyskorvaus, kun hän luovuttaa elimensä tai kudoksensa toisen henkilön avuksi. Lähetekeskustelussa sanoin, että tulen lämpimästi valiokunnassa kannattamaan ed. Ala-Harjan hyvää lakialoitetta. Aikani odotettuani, kun ed. Ala-Harja ei itse ehdottanut sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että hänen lakialoitteensa otettaisiin käsittelyyn, niin tein sen ehdotuksen. Kun hän itse ei iljennyt äänestää omaa lakialoitettaan vastaan, vaan äänesti tyhjää, niin opposition ehdotus meni lävitse ja valiokunta päätti, että ed. Ala-Harjan lakialoitetta aletaan käsitellä.

Kaikki kunnia tästä aloitteesta ja sen läpimenosta nyt hallituksen esityksen muodossa on tietysti annettava ed. Ala-Harjalle, mutta on sanottava, että ilman opposition tukea tämä esitys ei olisi koskaan edennyt siihen asti, missä se nyt on, kun toisessa käsittelyssä olemme hyväksymässä lain ihmisen elimien ja kudoksien irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain 11 §:n muutoksesta ja sairausvakuutuslain 4 a §:stä, joilla taataan se, että heti ensimmäisestä päivästä saakka ansionmenetys korvataan luovuttajalle, ja se on vähin korvaus, mikä voidaan antaa. Tämä on tietysti vapaaehtoista humanitääristä toimintaa eikä mitään palkkiota tällaisesta tulekaan maksaa, mutta on oikeus ja kohtuus, että ansionmenetys korvataan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Käytin saman puheenvuoron viimeksi, kun keskusteltiin viime viikolla tästä asiasta. En tietenkään mitenkään vastusta tätä asiaa mutta olen vähän sitä mieltä, että joka luovuttaa oman elimensä toisen hengen pelastamiseksi, hyvin vähän laskee sille, maksetaanko luovutusajasta päivärahaa tai ei. Kyllä minä uskon, että tässä on kysymys inhimillisesti muista ja korkeista arvoista kuin muutamasta kymmenestä tai sadasta markasta. Minun mielestäni tätä asiaa tällä tavalla suurennellaan. Moni saattaa pitää jopa loukkaavana sitä, että jos hän oman elämänsä riskeeraten toisen elämän pelastaen luovuttaa omasta itsestään jotain, hän saa lähtiessään muutaman kympin tai satasen siitä rahaa jonkinlaisena korvauksena. Minun mielestäni asiaa voidaan tarkastella kyllä monestakin suunnasta.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Suomalaiseen korkeaan terveyspalvelujärjestelmäänhän kuuluu se, että sen paremmin veren kuin elimenkään luovuttajalle ei makseta minkäänlaisia palkkioita. Se on aina humanitäärisistä syistä tapahtuvaa, ja vain tätä kautta Suomessa esimerkiksi on voitu ylläpitää varsin korkeatasoista verenluovutustoimintaa, toisin kuin eräissä muissa maissa, joissa maksetaan ja joissa nimenomaan on suuria ongelmia veren puhtauden ja verensiirtovalmisteiden kanssa.

Hallituksen esitys todella pohjautuu, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen totesi, ed. Kirsti Ala-Harjan tekemään lakialoitteeseen. Sinänsä on hyvin harvinaista, että kansanedustajan tekemä lakialoite päätyy myönteiseen ratkaisuun. Tällä kertaa näin on käynyt. Haluan kuitenkin korostaa sitä, että tälläkin kertaa se korvaa vain murto-osaltaan niitä kustannuksia, mitä esimerkiksi elimen luovuttajalle tulee aiheutumaan. Tämä on hyvin pieni parannus, mutta myönteinen siinä mielessä, että yhteiskunta arvostaa henkilöä, joka luopuu esimerkiksi munuaisestaan ja tällä tavoin itse joutuu loppuelämänsä elämään yhden munuaisen varassa, mikä merkitsee hänelle kieltämättä myös riskin ottoa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien
ensimmäisen lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 8 ja 10 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 53
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 8 ja 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys n:o 110 laeiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 annetun lain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Lomautussakot ja työntekijöille maksettava lomautuspäiväraha, joka on vain 70 prosenttia työttömyyspäivärahasta, aiheuttivat viime syksynä ehkä voimakkaimmat keskustelut täällä eduskunnassa, ja täpärämmällä kuin mikään muu hallituksen huono esitys tämä oli kaatua, koska myös kokoomuksesta eräät edustajat ymmärsivät, mitä ongelmia tämä työelämässä aiheuttaa, ja he kannattivat opposition ehdotusta hylätä hallituksen heikot esitykset.

Valitettavasti näitä kahta esitystä ei saatu kumoon. Nyt, kun on tultu kesälomakauden kynnykselle, hallitus on viimeistään havainnut, että tämä on johtanut kestämättömään tilanteeseen. Nyt hallitus esittää, että ainoastaan siltä osin, että työnantaja sulkee työpaikan kesälomien vuoksi ja siitä seuraa, että ne, joilla ei täyttä lomaoikeutta ole, joutuvat lomautetuksi, lomautussakkoa ei tarvitse maksaa eikä työntekijä myöskään saa pienempää lomautuspäivärahaa.

Tämä on aika naurettavan pieni muutos. Kun laki on todettu epäkelvoksi, olisi korkea aika kumota nämä säännökset. Nehän on tarkoitettu olemaan voimassa vain tämän vuoden loppuun. Kun nyt vuosi on tullut puoleenväliin ja on todettu, että esitykset ovat epäkelvot, voisimme toivottavasti suuren yksimielisyyden vallitessa todeta, että on parempi kumota lait niin, että niiden voimassaolo päättyy kesäkuun lopussa.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Stenius-Kaukonen totesi lain säätämiseen liittyvistä farssinomaisista piirteistä viime vuoden puolella, täytyy todeta, että hallitus oikaisee nyt vain tämän kesän osalta tätä vuodeksi säädettyä lakia. Kun työnantajan kesälomaseisokin vuoksi kenties jää työntekijöitä, joilla kesälomaoikeutta ole, nyt heidät voidaan lomauttaa ilman, että työnantaja joutuu maksamaan jatkossa ns. sakkomaksua. Se on loogista. Mutta kaikkein älyttömintä tässä on, että eduskunta ylipäätään sääti tällaisen lain, vaikka jo lakia säädettäessä tiedettiin niistä suurista ongelmista, joihin se tulee johtamaan.

Nyt tässä puhutaan ainoastaan kesälomakaudesta, mutta aivan kuten valiokunnassa saimme kuulla, mm. maatalouden puolella, metsäsektorilla ja monilla muilla aloilla on nimenomaan kausiluonteisia töitä. Juuri niissä tapauksissa tästä muutoksesta, mitä nyt ollaan tekemässä, ei ole yhtään mitään hyötyä. Myöskään niiden työnantajien piirissä, jotka esimerkiksi menekkivaikeuksien vuoksi joutuvat supistamaan tuotantoa tai kenties keskeyttämään sen, lakiesityksestä ei ole mitään hyötyä.

Sen vuoksi on vähintään ihmeellistä, että ministeri Kanerva ja työnministeriö ja vastaavasti sosiaali- ja terveysministeriö eivät ole lähteneet paikkaamaan niitä kaikkein suurimpia ongelmia, joita työttömyysturvaan säädettiin eduskunnan enemmistön toimesta ja jotka tulivat voimaan tämän vuoden alusta lukien. Niihinhän ed. Rimmin nimissä kulkeva lakialoite, joka on myöhemmin käsittelyssä, yrittää puuttua. Meillä todella on nyt myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltävänä yksi vähän tämän tyyppinen hallituksen esitys, jolla yritetään paikata ja korjata tehtyjä virheitä mutta joka todellisuudessa ei kuitenkaan korjaa niitä.

Lainsäädäntötyö on osoittautumassa ennen pitkää aivan mahdottomaksi. Ensin säädetään epäkelpoja lakeja, sitten niitä osittain tai tilapäisesti muutetaan, mutta todellisiin ongelmiin, jotka näiden lakien säätämisen yhteydessä on aiheutettu, ei puututa. Tässä mielessä minä kyllä, arvoisa puhemies, pelkään, yhä enemmän joudumme kansan silmissä naurun alaisiksi, kun tällaista lainsäädäntötyötä teemme. Toivon, että todellakin hallituspuolueiden edustajat sosiaali- ja terveysvaliokunnassa viimeistään ymmärtävät, että koko tämä epäkelpo laki, jolla työnantajan lomautussakosta määrättiin ja jossa vastaavasti myös lomautuksen osalta ansiopäivärahaa alkaa kertyä vasta 15 lomautuspäivän jälkeen, kerta kaikkiaan korjataan siten, että kumotaan koko laki. Se on ainoa järkevä toimi, minkä eduskunta voi tehdä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

11) Hallituksen esitys n:o 111 laiksi huumausainelain muuttamisesta

ympäristövaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 112 laiksi rakennuslain muuttamisesta

13) Hallituksen esitys n:o 113 laiksi kemikaalilain muuttamisesta

---

14) Ed. Biaudet'n lakialoite n:o 36 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. B i a u d e t : Ärade talman! Adoptivbarnens rätt till sina adoptivföräldrars moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet på samma villkor som andra barns rätt till sina biologiska föräldrars moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet borde vara naturlig. I regeringens proposition om nya grundrättigheter lovar Regeringsformens 5 § uttryckligen att barn bör behandlas likvärdigt som individer. Så är dock inte fallet. Adoptivföräldrarnas och således även adoptivbarnens sammanlagda rätt till föräldraledighet är i många fall endast lagens minimum av hundra dagar, dvs fyra månader.

Sairausvakuutuslaki säätää nykyään ottovanhempien oikeudesta vanhempainrahaan siten, että korvaukseen oikeuttavaksi ajaksi lasketaan 234 arkipäivää lapsen syntymästä. Minimi on kuitenkin 100 päivää. Mutta koska useimmat lapset ovat lapseksi ottamisen yhteydessä hoitoon otettaessa jo vanhempia kuin 5—6 kuukautta, kyseeseen tulee vain lain minimi eli 4 kuukautta. Adoptioäidillä ei myöskään ole oikeutta äitiyslomaan, mikä lyhentää entisestään yhteistä aikaa lapsen kanssa.

Äitiysloman puuttumista ei voida perustella muuten, kuin että biologisen äidin vielä katsotaan nimenomaan fyysisten seikkojen perusteella olevan äitiysloman tarpeessa. Käsitys, jonka mukaan synnytys normaalitapauksissa aiheuttaisi pitkänkin sairausloman tarpeen, on mielestäni vanhentunut.

Lyhyt vanhempainloma rajoittaa myös lapsen oikeutta isään ja isän oikeutta lapseen siten, että se ei anna käytännön mahdollisuuksia äidille luopua osasta vanhempainlomaa isän eduksi. Äitiys-, isyys- ja vanhempainloman tärkein tavoite on lapsen turvallisuuden tarpeen tyydyttäminen sekä lapsen ja äidin ja isän välisen yhteyden luominen. Ottolapsen tarvitsemaa aikaa uuteen äitiinsä ja isäänsä kiintymiseen ja lapsen turvallisuuden tarvetta on pidettävä vähintäänkin yhtä suurena kuin biologisten lasten. Tapauksissa, joissa lapsi lapseksi otettaessa ei enää ole vauva vaan pieni ihminen, jolla saattaa olla hyvinkin vaikeita kokemuksia eroista ja hoidon puutteesta, turvallisuuden tarve on aivan erityisen merkittävä. Riittävä yhteinen aika on edellytyksenä tällaiselle kiintymykselle ja kiintymiselle. Nykyinen sairausvakuutuslainsäädäntömme ei turvaa ottolapsen oikeutta tähän.

Mieleeni tulee monta konkreettista esimerkkiä. Muistan kolmevuotiaan pienen Juanin, joka tuli Kolumbiasta ja oli hyvinkin aggressiivinen pieni lapsi, joka jo pienen elämänsä aikana oli myyty kolme kertaa. On itsestäänselvää, että tällainen lapsi ei voi ottaa rakkautta itsestäänselvyytenä eikä hän ota sitä vastaan hyvin helpolla myöskään sitä tarjottaessa. Hänelle se täytyy todistaa, ja se voi kestää pitkänkin aikaa.

Sjukförsäkringslagens 23 § 2 mom. ger föräldrar rätt till ersättning för ytterligare 60 dagar då de fått tvillingar, men detta gäller inte föräldrar till adoptivtvillingar. Här föreslås att denna diskrepans korrigeras. Adoptivtvillingar är ganska ovanliga i praktiken så detta förslag föranleder inte ens årligen återkommande tilläggskostnader. Samma rätt till tilläggsföräldraledighet borde också ges vid adoption av flera barn, till exempel syskonpar, för så långt det bara är möjligt bör separation av syskon vid adoption undvikas. Därför bör adoptioner av syskon underlättas och stödas. Ett sätt är den förlängda föräldraledigheten.

Nykyisten edellytysten mukaan lapsen on oltava alle kuusivuotias lapseksi otettaessa, jotta vanhemmilla olisi oikeus vanhempainloman ajalta maksettavaan korvaukseen. Tämä on huonosti sopusoinnussa sen tosiseikan kanssa, että isommat lapset, joilla saattaa olla voimakkaitakin kokemuksia jopa useammista eroista, kuten tällä pienellä Juanilla, hoidotta jäämisestä, pahoinpitelystä tai muutoin vaikeista oloista, asettavat aivan erityisiä vaatimuksia vanhemmille. Tällaisella lapsella on todennäköisesti vaikea eron aiheuttama ahdistus, huono itsetunto, ja

hänet on saatava vakuuttuneeksi myös teoin siitä, että uudet vanhemmat ovat pysyvästi olemassa häntä varten ja että heidän rakkautensa on kestävää. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös suuremmalle lapselle tarjotaan oikeus riittävään yhteiseen aikaan uusiin vanhempiinsa kiintymiseksi.

I lagförslaget föreslås även att adoptivmodern skall ges rätt till moderskapspenning 50 dagar före den beräknade dagen för tagande i vård inför adoptionen precis som biologiska mödrar och att även adoptivfadern skall ges rätt till att påbörja föräldrapenningsperioden från samma tidpunkt. Det här vore viktigt för att adoptivföräldrarna lättare skall kunna organisera och genomföra tagandet i vård som ofta sker i barnets hemland. Hittills har adoptivföräldrarna blivit tvungna att anhålla om tjänstledigt för de dagar som går åt för resan och förberedande av vårdtagandet. Både modern och fadern bör ges rimliga möjligheter att förbereda resan och vårdtagandet på platsen utan att ställas ekonomiskt i en orättvis situation jämfört med biologiska föräldrar.

Sitten 70-luvun alun Suomeen on adoptoitu noin 700 ulkomaalaista lasta. Vuoden 1985 jälkeen 513 ulkomaalaista lasta on adoptoitu Suomeen. Vuonna 1992 suoritettiin 84 kansainvälistä adoptiota, joista useimmat koskivat lapsia, jotka tulivat Euroopan ulkopuolelta, ja noin kolmannes Venäjältä. Viime vuonna, vuonna 1993, adoptoitiin ennätysmäärä 104 lasta Suomeen. Kotimaisten adoptioiden määrä on vuosittain noin 10 tai jopa alle sen. Useimmissa tapauksissa on kyse lähisukulaiselle adoptoidusta lapsesta. Lapsettoman parin mahdollisuudet suomalaisten lasten adoptointiin ovat pienet. Tänään on ottolasten osuus kaikista vuosittain syntyvistä lapsista yhteensä vain noin 0,2 prosenttia. Vuoden 1985 jälkeen adoptoiduista ulkomaalaisista lapsista 193 oli alle 1-vuotiaita, 141 lasta 1—2-vuotiaita ja vain 34 tänä kymmenenä vuonna yli 7-vuotiaita, joten heitä on hyvin vähän.

Vertailun vuoksi kerron Ruotsin numerot. Vuonna 1992 valtuutettujen järjestöjen kautta adoptoitiin 847 ulkomaalaista lasta ja heistä 72,5 prosenttia oli 0—1-vuotiaita, runsaat 18 prosenttia 2—3-vuotiaita, 6,5 prosenttia 4—5-vuotiaita ja ainoastaan 2,5 prosenttia oli yli 6-vuotiaita.

Lakiehdotuksen päätavoitteena on ottolasten asettaminen tasa-arvoisempaan asemaan muihin lapsiin nähden ja myös lapseksiottamismahdollisuuksien laajentaminen kaikkiin vanhempiin siten, että taloudelliset seikat eivät pakota ketään lapsettomuuteen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse myös allekirjoittanut ed. Biaudet'n aloitteen. Olen hyvin iloinen, että 102 kansanedustajaa kaiken kaikkiaan on sen allekirjoittanut. Aikaisemmin jo totesimme, että on ollut positiivinen esimerkki se, että ed. Ala-Harjan aloite on johtanut myönteiseen ratkaisuun. Toivon myös, että ed. Biaudet'n aloite saisi myönteisen päätöksen ja myönteisen valmistelun ministeriössä. Hyvin paljonhan se riippuu nimittäin siitä, miten ministeriössä suhtaudutaan asiaan. Mutta aloitteen on 102 kansanedustajaa allekirjoittanut, ja kyseessä on mielestäni erittäin tärkeä asia.

Paitsi että lapsettomien parien mahdollisuuksia hankkia ottolapsi parannetaan, ennen kaikkea tämä on myös hyvin tärkeä asia ottolasten kannalta, aivan kuten ed. Biaudet puheenvuorossaan totesi. Monien kohdalla on juuri traumaattisia kokemuksia, joista selviämisessä pienellä lapsella on suuria vaikeuksia, ja uusien ihmissuhteiden luominen vie aina aikaa. Tässä suhteessa nimenomaan ottovanhempia tulisi kohdella sillä tavoin tasapuolisesti, että vaikka lapsen ikä ei vastaa meidän muita säännöksiämme, kuitenkin samat ajat vanhemmilla olisi suhteen luomiseen ja lapseen kiintymiseen. Todella toivon, että asia etenisi myönteisesti.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan lakialoitetta. Olen myös sen allekirjoittanut. On ehkä vielä syytä tarkistaa sitä, voidaanko minkä ikäiselle tahansa adoptoidun lapsen kyseessä ollen äitiys- ja vanhempainraha maksaa. Nyt raja on ollut kuusi vuotta. Ed. Biaudet'n kanssa olen samaa mieltä, että tuo ikäraja ei välttämättä ole perusteltu, mutta jos mennään toisellekymmenelle, sitten voi jo harkita sitä, onko tämä perusteltua, puhumattakaan siitä, että itse asiassa tämähän koskee vaikka täysi-ikäistä lasta, mikä sekin on mahdollista, tietysti varmasti harvinaista. Mutta jottei jää mitään epäselvää, ehkä tätä asiaa voi vielä valiokunnassa tutkiskella.

Ed. K u i t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Biaudet'n lakialoitetta. Olen myös sen allekirjoittanut. Haluan tämän lakialoitteen kautta tuoda esille ensiksikin sen, että lapsella on oikeus vanhempiin, toiseksi sen, että lapsen ja vanhempien suhde kehittyisi mahdollisimman hyvällä tavalla. Kolmas näkökulma on se, että pohtisimme tässä yhteydessä, miten sijaisäitien ja adoptioäitien ja -isien mahdollisuuksia voitaisiin tätä kautta lisätä siihen, että yhä useampi perhe ottaisi huostaansa tai hoitaakseen lapsia, joilla ei vanhempia ole. Näen hyvin problemaattisena ikäkysymykset ja myös lomien pituudet. Lakialoitteen ja asiantuntijakuulemisen kautta ehkä löydetään sellainen ratkaisu, jota kautta voitaisiin asiassa edetä.

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin työhuoneessani ed. Biaudet'n ansiokasta puheenvuoroa. Halusin oikeastaan käyttää puheenvuoron sen takia, että olisin halunnut oikein lämmöllä allekirjoittaa tämän lakialoitteen. Jostakin sattuman syystä se ei tullut kohdalleni. Katson, että tämä lakialoite ansaitsee todella nopean ja hyvän käsittelyn. Siinä ollaan liikkeellä todella erinomaisen tärkeässä asiassa.

En malta olla tässä yhteydessä toteamatta Ruotsinmaalta hyvin tuoretta asiaa, joka vähän sivuaa näitä kysymyksiä. Ruotsissa päädyttiin pakolliseen isyyslomaan. Luulen, että aika moni meistä on sitä mieltä, että se monesta eri syystä olisi myös hyvin perusteltu Suomessa, mutta se on sitten toisen lakialoitteen asia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15) Ed. Björkenheimin ym. lakialoite n:o 38 laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. B j ö r k e n h e i m : Arvoisa puhemies! Esitykseni koskee lähinnä yksityisiä metsäautoteitä, jotka on rakennettu osin metsänparannusvaroin. Nykyisen lain mukaan näiden teiden hoitokuntien pitäisi kokoontua vuosittain, mutta tiedän, että näin ei kuitenkaan käytännössä tapahdu lähinnä siitä syystä, että vuosittain ei ole tiekunnan kokoukselle asiaa. Joskus saattaa mennä monta vuotta niin, että tiekunnalle esimerkiksi ei ole kirjanpitoon ilmestynyt mitään uutta kuittia tai kirjattavaa, eikä tie varmaan kovin usein liioin tarvitse sellaisia toimenpiteitä, joista tiekunnan pitäisi päättää. Sen takia mielestäni olisi hyvä, jos lakia muutettaisiin lähemmäksi elävää elämää, ja ehdotan, että tiekunnat saisivat kokoontua joka neljäs vuosi. Ymmärrän, että joskushan niiden pitää kokoontua, mutta olen itse ollut mukana sellaisissa tienhoitokunnissa, jotka ehkä eivät ole kokoontuneet kymmeneen vuoteen ja joissa silti asiat ovat tulleet asianmukaisesti hoidetuiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

16) Ed. Rengon ym. lakialoite n:o 39 laiksi arvonlisäverolain 85 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ed. Rimmin ym. lakialoite n:o 41 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle 106. Nythän, kun eduskunta vuodenvaihteessa muutti työttömyysturvalainsäädäntöä niin, että soviteltu päiväraha otettiin käyttöön, kaikkein suurimmaksi ongelmaksi muuttuneen lain kohdalla on muodostunut erikoisesti lain 17 §:n 5 kohta. Kun työttömät ottavat alle kuukauden mittaisia töitä, he joutuvat sovitellun työttömyysturvan piiriin. Seurauksena on siitä ollut se, että he saattavat joutua odottamaan useita kuukausiakin, ennen kuin he saavat työttömyystur-

vaansa hyödykseen käyttää. Tämä puolestaan on aiheuttanut sen erittäin vaikean seikan, että työttömät ihmiset eivät yksinkertaisesti pysty ottamaan vastaan lyhyitä työsuhteita, koska se muodostuu heille erittäin suureksi haitaksi. Kukaan ei pysty tulemaan toimeen sinä aikana, kun joutuu työttömyysturvaansa näin pitkään odottelemaan.

Lisäksi on aika suuria ongelmia myös joillakin aloilla siitä, että työtodistuksien ja palkkatodistuksien kirjoittamisessa on varsinkin pienillä työnantajilla ollut ongelmia. Myös tällaisten sunnuntaityökorvausten ja erilaisten lisien maksaminen ja niiden selvitteleminen palkkatodistusten yhteydessä on muodostunut suureksi ongelmaksi.

Työsuhteiden sovittelun piirissä työttömiä on hyvin paljon, erikoisesti rakennusalalla, mutta kaikilla muillakin aloilla, esimerkiksi terveydenhoitosektorilla.

Eduskunnassa on alkuvuoden aikana käynyt hyvin runsaasti esimerkiksi työttömien lähetystöjä, jotka ovat vaatineet sitä, että lakiesitys pitäisi välttämättä korjata. He ovat käyneet sosiaali- ja terveysministerin puheilla. He ovat käyneet työministerin puheilla. Heille on myös hiukan vihreää valoa tämän asian osalta annettu.

Mutta nyt, kun hallitus antoi lakiesityksen 106, siinä tapahtuisi vain sellainen hyvin olematon tekninen korjaus ja vääristymät jäisivät lähes täysimittaisesti voimaan. Sen vuoksi on nyt tehty lakialoite, jota voitaisiin käsitellä rinnakkain hallituksen esityksen kanssa. Lakialoitteessa lähdemme siitä, että 17 §:n 1 momentin 5 kohta pitäisi kokonaan poistaa ja myös yhteensovitusprosentti pitäisi laskea 70 prosenttiin. Sehän korotettiin vuodenvaihteen aikaan olleessa muutetussa lakiesityksessä 75:stä 80:een, ja se on erittäin suuria ongelmia aiheuttanut.

Ihan lyhyesti halusin vain muutaman ajatuksen lakiesityksestä kertoa. Todella toivon sitä, että kun sosiaali- ja terveysvaliokunta asiaa käsittelee ja asiantuntijoita kuulee, se voisi tehdä ratkaisuja niin, että se erittäin onneton laki, joka vuodenvaihteessa tuli voimaan, saataisiin edes tässä vaiheessa asianmukaisesti korjatuksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Rimmi totesi, kyseessä on rinnakkaisaloite hallituksen esitykselle n:o 106, jota sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on nyt jo viikon ajan käsitelty, ja se yritetään valiokunnasta hallituspuolueiden voimin saada ulos ilmeisesti jo huomenna tai ylihuomenna. Lakihan on tarkoitettu tulemaan voimaan heinäkuun alusta. Nopea käsittely olisi perusteltua, jos hallituksen esitys toisi jonkin oleellisen muutoksen nykytilanteeseen. Pahimmassa tapauksessa työtön on joutunut yhden päivän työkeikan johdosta odottamaan seuraavaa päivärahan maksua jopa kolme kuukautta. Näin tapahtuu erityisesti esimerkiksi sairaaloissa, joissa maksetaan palkat, oli sitten yhden päivän tai koko kuukauden työssä, vasta kuukauden lopussa ja yö- ja ylityö- ja muut kuten vuorolisät maksetaan vasta seuraavana kuukautena eikä tämä muutos, mikä nyt tehdään, millään tavalla auta tähän ongelmaan.

Entiseen aikaan oli niin, että työtön kirjoitti "työtön", "työtön", ja sitten kun hän oli töissä, niin siihen kohtaan listassa, jonka hän joutuu täyttämään, hän kirjoitti "työssä". Työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos näki heti, miltä päiviltä päivärahaa maksetaan ja miltä ei, eikä päivärahassa tullut sellaisia keskeytyksiä kuin tapahtuu tämän uuden pykälän johdosta.

Ne muutokset, joita ed. Rimmi esitti ja jotka sisältyvät meidän aloitteeseemme, ovat vähimmäismuutokset. Nekään eivät poista koko ongelmaa. Erityisesti lomautettujen tilanne pitäisi kokonaan katsoa uudelleen, miten lomautettujen kohdalla saataisiin aikaan sellainen järjestely, joka toisaalta vähentäisi lomautuksia, mutta samalla turvaisi lomautettujen työntekijöiden oikeudet. Nyt esimerkiksi nelipäiväistä työviikkoa tekevät eivät siltä yhdeltä päivältä usein saa penniäkään työttömyyspäivärahaa eli tosiasiassa heillä on tapahtunut 20 prosentin palkanalennus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 (HE 305/1993 vp ja LA 54/1992 vp)

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE 30)

20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 (HE 85)

21) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 62)

22) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 75)

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 (HE 77)

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29 (HE 78)

25) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30 (HE 100)

26) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 70)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.18.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen